

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Masarykův ústav vyšších studií

Sociální klima školy

Social Climate in School

Bakalářská práce

Ing. Veronika Fukasová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství odborných předmětů

Vedoucí práce: doc. PhDr. Dana Dobrovská CSc.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Fukasová** Jméno: **Veronika** Osobní číslo: **492738**
Fakulta/ústav: **Masarykův ústav vyšších studií**
Zadávající katedra/ústav: **Institut pedagogických a psychologických studií**
Studijní program: **Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Sociální klima třídy/školy

Název bakalářské práce anglicky:

Social Climate in Class/School

Pokyny pro vypracování:

Prostřednictvím autorského dotazníku zjistit postoje studentů/učitelů k prostředí třídy/školy, v němž tráví podstatnou část dne a analyzovat, do jaké míry ovlivňuje toto klima školní úspěšnost a zájem o zvolený obor. Bakalářská práce bude mít teoreticko-empirický charakter. V teoretické části budou zpracovány údaje ze současných výzkumů na dané téma, především od J. Mareše a S. Ježka. V empirické části se bude realizovat výzkumná sonda v prostředí konkrétní školy.

Seznam doporučené literatury:

Mareš, J. Sociální klima školy. In: Čáp, J., Mareš, J. (2001), Psychologie pro učitele. Portál, s. 581-596.
Mareš, J. Role sociálně psychologických proměnných v hlubším poznávání klimatu školy. In: Ježek, S. Ed. (2005). Psychosociální klima školy III. Brno: MSD, s. 61-84.
Škamrlik, P. Jak vytvářet a podporovat kvalitní klima školy? (2017). <https://online.rizeniskoly.cz>.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:

doc. PhDr. Dana Dobrovská, CSc. Masarykův ústav vyšších studií ČVUT v Praze

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: **05.01.2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **19.08.2022**

Platnost zadání bakalářské práce: **19.09.2023**

doc. PhDr. Dana Dobrovská, CSc.
podpis vedoucí(ho) práce

doc. Ing. David Vaněček, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Studentka bere na vědomí, že je povinna vypracovat bakalářskou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v bakalářské práci.

_____ Datum převzetí zadání

_____ Podpis studentky

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje v souladu s Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.

Nemám závažný důvod proti užívání tohoto školního díla ve smyslu § 60 Zákona č.121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Praze dne 16.08.2022

Podpis .....

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní doc. PhDr. Daně Dobrovské, CSc. za inspiraci, konzultace a zpětnou vazbu při tvorbě téhle práce a taky manželovi a rodině za podporu a porozumění během celé doby studia. Poděkování patří i respondentům dotazníku a absolventovi ČVUT, který si udělal čas na rozhovor a umožnil tak vznik předkládané bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce zkoumá téma sociálního klimatu školy, v tomhle případě se jedná o České vysoké učení technické. První kapitola teoretické části je věnována školnímu klimatu a faktorům, které jej ovlivňují. Další kapitola se zaměřuje na problematiku cizinců na českých školách, kde jsou uvedeny statistiky z uplynulých let i legislativní definice a postupy při integraci žáka-cizince do českého školního systému. Empirickou část tvoří kvantitativní šetření školního klimatu ČVUT dotazníkovou metodou a kvalitativní šetření formou rozhovoru s jedním ze studentů ukrajinského původu. Rozhovor se zaměřuje na jednotlivé faktory a podává bližší náhled i na výsledky dotazníkového šetření z pohledu jednoho ze studentů.

Klíčové slova: sociální klima školy, cizinci, žák-cizinec, integrace

Abstract

The bachelor thesis examines the topic of the social climate of the school, in this case it is the Czech Technical University in Prague. The first chapter of the theoretical part describes the school climate and the factors that influence it. The next chapter focuses on the issue of foreigners in Czech schools, where are presented statistics from the past years as well as legislative definitions and procedures for the integration of foreign students into the Czech school system. The empirical part consists of a quantitative investigation of the school climate of CTU using the questionnaire method and a qualitative investigation in the form of an interview with one of the students with Ukrainian origin. The interview focuses on individual factors and provides a closer explanation of the results of the questionnaire survey from the point of view of one of the students.

Key words: Social climate of the school, foreigners, student-foreigner, integration

Obsah

Obsah	7
1. Úvod	9
2. Školní klima	10
2.1 Vlivy na sociální klima školy	10
2.1.1 Materiální vybavení	10
2.1.2 Dostupnost a placené školství	11
2.1.3 Sociální zázemí	12
2.1.4 Vzdálenost od rodiny	12
2.1.5 Konformita studentů	12
2.1.6 Mezilidské vztahy	13
2.1.7 Externí vlivy	14
3. Cizinci v České republice a školství	16
3.1 Přehled o pobytu a studiu cizinců na českém území historicky	16
3.2 Cizinci na území České republiky a v českém školství dnes	16
3.2.1 národnostní složení cizinců v ČR [18]	16
3.2.2 Věkové složení cizinců v ČR	18
3.2.3. Cizinci studující na českých školách	19
3.3 Faktory ovlivňující míru integrace cizinců do školství hostitelské země	20
3.3.1 Znalost jazyka	20
3.3.2 Motivace k učení se	21
3.3.3 Sociální vazby	21
3.3.4 Rasové a etnické rozdíly, komunikace a stigmatizace	22
3.4 Obecné principy a pravidla začleňování žáků/studentů-cizinců	23
3.4.1 Přístup k integraci žáků dle země původu jejich rodičů	23
3.4.2 Metodické doporučení pro integraci žáku-cizinců	23
3.5 Podmínky ke přijetí studenta-cizince ke studiu na vysoké škole	24
4. Empirická část	26
4.1 Cíl empirického šetření	26
4.2 Výzkumné pole	26
4.3 Metody, výzkumný vzorek a popis šetření	27
4.4 Výsledky, analýza, diskuse	27
4.5 Rozhovor	38
4.6 Zhodnocení výsledků empirického šetření	43
5. Závěr	46
6. Použitá literatura	48

Sociální klima školy

7. Přílohy	50
7.1 Dotazník.....	50

1. Úvod

Sociální klima školy je odrazem vztahů mezi studenty ve škole a ve třídě, sociálních interakcí, vztahů s pedagogy i dalším nepedagogickým personálem školy. Zejména v případě univerzity dochází k tomu, že v rámci skupiny lidí, kteří se zde potkávají dochází k rozsáhlé interakci na nové úrovni. Vliv rodičů na rozdíl od předchozích stupňů vzdělávání ustupuje a mladý člověk v mnoha případech přichází do nového prostředí, kde se musí postarat sám o sebe a tvořit nové sociální vazby s nově poznanými lidmi. Ve svobodném a demokratickém prostředí se tak setkává i s lidmi jiných národností vyznávajícími jiné tradice a hodnoty: právě proto je sociální klima vysoké školy natolik specifické a jiné.

Česká republika je v současné době považovaná za rozvinutou zemi s vysokou životní úrovní, o čemž mimo jiné svědčí i ekonomická migrace, aktuálně zejména ze zemí východní Evropy. I když se důvody migrace i v průběhu zpracování této bakalářské práce dynamicky měnily, české školství se se zájmem studentů ze zahraničí potkávalo běžně již v předešlých letech. Země nabízí možnosti, které ve velkém využívají zejména mladí lidi ze Slovenska, kteří na českých univerzitách tvoří značný podíl studentů dlouhodobě, nezanedbatelné je ale i množství studentů z Ukrajiny, Ruské federace, a v posledních letech také např. z Indie, kteří se zde za kvalitním a levným vzděláním stěhují a následně v mnoha případech zůstávají žít i po škole. Podstatné množství lidí na českých školách jsou i potomci cizinců, kteří do země přišli z ekonomických, politických, osobních nebo jakýchkoliv jiných důvodů.

Mezinárodní atmosféru do velké míry formují i zahraniční stáže a výměnné pobyty, v tomhle případě se jedná zejména o Španělsko, popř. Itálii, nezvyklé nicméně již nejsou ani severské nebo asijské země.

V rámci předkládané závěrečné práce se proto blíže podívám i na studium zahraničních studentů v České republice, jejich úspěšnost, sociální zázemí, ze kterého vycházejí a podmínky, které pro vzdělávání mají.

2. Školní klima

Klima školy si můžeme představit jako souhrn poznatků o fungování školy, jenž odráží pravidla, záměry, ideály, mezilidské interakce, metody a postupy uplatňované ve výuce v rámci organizace a taky pracovní postupy její řídicích orgánů. ^[2,3]

Zkoumání a posuzování klimatu a atmosféry školy je možné z více úhlů pohledu, k obecně přijímaným patří zejména 5 teoretických úrovní ^[4]:

- I. Ekologická úroveň – posuzuje prostředí vzdělávacího zařízení a materiální vybavení.
- II. Úroveň jedinců – mezilidské vztahy na elementární úrovni – kontakt student – učitel, spolubydlící na kolejích, spolužáci.
- III. Úroveň malých sociálních skupin – mezilidské vztahy ve třídě souhrnně, ve studijních skupinách, pedagogickém sboru
- IV. Úroveň větších sociálních skupin – úroveň školního klimatu – vztahy mezi fakultami – spolupráce ve vědecko-výzkumné sféře, signály, které škola jako celek vysílá do světa.
- V. Úroveň velkých sociálních skupin – školství v daném státě, mezinárodní žebříčky úrovně školství v zemích, srovnávání.

2.1 Vlivy na sociální klima školy

Specifické klima a atmosféra vzdělávací instituce je daná spolupůsobením více faktorů, mezi které patří kontakt odlišných kulturních světů, jednotlivců, sociálních skupin a kombinace jejich funkcí. Proto je výsledné klima školy vždy a pro každou školu naprosto specifické. ^[11]

2.1.1 Materiální vybavení

Ve značné míře má na atmosféru školy vliv samotná budova a její vybavení ^[12]. V případě právnické fakulty – historické budovy v zachovalém stavu mohou studenti vnímat tuto budovu jako odkaz minulosti, kdy se současné systémy formovaly, ale např. v případě stavební fakulty s budovou, která by potřebovala generální opravu, studenti ani management spokojení být nemohou a z pohledu

zájemce o studium, který sem přijde na den otevřených dveří může fakulta ztrácet na atraktivitě. Nejenom venek však působí na lidi, kteří jsou ve škole přítomní. I když při zanedbané fasádě je předpoklad, že interiér budovy a vybavení žádné pozitivní překvapení ve formě vybavení nepřinese, v mnoha případech je opak pravdou. Moderní budovy a učebny vybavené nepoškozeným zařízením s funkcemi podle současných požadavků se postarají o dobrý dojem jak při prohlídkách škol před začátkem studia, tak dotvářejí samotnou atmosféru studia, kdy se studenti nemusí obávat zkreslených výsledků kvůli nefunkčním měřicím systémům.

2.1.2 Dostupnost a placené školství

Dostupnost školství ve značné míře dokáže ovlivnit počty studentů na konkrétních školách a v mnoha případech i jejich úroveň. Zejména velké univerzity v malých zemích občas narážejí na problém, že se jednotlivé obory vyučují příliš všeobecně a místo toho, aby jejich absolventi byli profesionálové ve vybraných oborech, jsou spíše univerzálně vzdělaní. Vychází se z předpokladu, že specifické vědomosti získají až v době praxe v konkrétní firmě. Další obory se pro nízký zájem otevírají pouze s odstupem let, co může být pro studenta, který chce po střední škole přímo pokračovat značný problém a je nucený v daném čase hledat alternativu v zahraničí, popř. se spokojit s jiným, příbuzným oborem v domovské zemi.

Dalším nezanedbatelným faktorem spojeným s dostupností je placené školství. To v USA na jedné straně podpořilo vznik elitních univerzit jako MIT, Yale, nebo Harvard, na druhé straně vyslalo pro mnohé nadějně studenty signál, že kvalita není zadarmo a v mnoha případech pro ně není dostupná. I to je jedním z důvodů, proč mladí lidé před univerzitou pracují, aby si na vzdělání našetřili a v mnoha případech se neobejdou bez studentských půjček. Placené školství je taky jeden z důvodů, proč vysokoškolské vzdělání nemá tak velká část obyvatelstva. Vstupovat do světa po skončení studia se zadlužením v momentě, kdy se život plný možností otevírá a zároveň člověk uvažuje o bydlení, které si nemůže dovolit, není snadné. Navíc pokud se člověk v tomto věku rozhodne pro založení rodiny, chce to mnoho odpírání, aby své cíle splnil. Na druhé straně školství placené státem může být bráno jako samozřejmost a ztrácí se motivace i zájem studentů, nemluvě o klesající kvalitě. Samozřejmě nelze vždy posuzovat kvalitu školy na základě výše školního poplatku, no v mnoha případech vyvstává otázka, jestli soukromé školy – zejména v zemích, kde funguje státní školství zdarma – nestavějí svou úspěšnost na základě úplatků, popř. jestli placení školního není prakticky placení diplomu bez ohledu na vědomosti. Dostupnost je další, nezanedbatelný faktor rozhodující o kvalitě a úspěšnosti studia.

2.1.3 Sociální zázemí

Sociální situace jak studentů, tak pedagogických pracovníků výzkumně vzdělávacích institucí představuje důležitou roli v atmosféře a celkovém klimatu organizace. Snahou školy je vždy vytvořit pro žáky co nejhodnější možné prostředí pro rozvoj schopností a plnohodnotnou přípravu na budoucí pracovní život. V případě výše uvedených placených škol ale hraje důležitou roli sociální třída, a tedy finance se kterými student, popř. jeho rodina disponuje^[14]. Pokud nejsou dostatečné a je nucen vysoké školní poplatky platit z vlastního výdělků, obírá se tím o čas, který by mohl strávit studiem. Analogicky pokud žije v nezdravém prostředí – znečištění může způsobovat vyšší míru nemocnosti, nedostatek spánku nižší soustředěnost a pozornost a rodiny, kterých členové bojují se závislostmi svým zázemím zdravému vývoji taky neprospívají. Obecně platí, že žáci z prostředí, kde finanční možnosti nejsou velké si obor studia vybírají i s ohledem na možné budoucí uplatnění, přičemž jejich osobní preference a talenty jsou potlačovány.

V případě pedagogických pracovníků je sociální zázemí a s tím spojená psychická pohoda rovněž důležitým faktorem. Adekvátní finanční ohodnocení za práci, prostředí pro rozvoj, dobré vztahy v rámci pedagogického sboru a zvládnutelné pracovní nároky poskytují ideální prostředí pro práci i přípravu pro výuku studentů.

2.1.4 Vzdálenost od rodiny

Zatímco v případě základní a střední školy má rodinné zázemí zásadní vliv na studenta, protože v prostředí rodiny tráví většinu svého času^[14], u vyššího vzdělávání to už v mnoha případech neplatí. V čase studia na vysokých školách často dochází k osamostatnění mladých lidí od zázemí poskytovaného rodiči a začátek života bez dozoru, „po své ose“. Mladí lidé v tomto období začínají fungovat mimo rady rodičů, vytvářejí si pevnější vazby s kamarády a spolužáky a stávají se na rodičích méně ekonomicky závislími, protože si v mnoha případech při škole přivydělávají.

2.1.5 Konformita studentů

Pro celkové klima jakékoliv sociální skupiny, která tvoří celek je důležité, aby její členové mezi sebou uměli komunikovat a dokázali respektovat jeden druhého. Škola není v tomto ohledu výjimkou. Pokud se jedná o malou regionální školu, kterou navštěvují lidé pocházející ze stejných podmínek,

příkladem je detašované pracoviště humanitního oboru v malém městě, které je od zbytku republiky více nebo méně odříznuto, můžeme předpokládat, že hodnoty a životní postoje studentů budou blízké a vzájemně sdílené a akceptované, díky čemu nebudou vznikat konflikty. V tomhle případě můžeme pozorovat relativně vysokou míru konformity.

Na druhé straně stojí multioborová centrální univerzita v hlavním městě, kde studují studenti ze všech koutů země, zahraniční studenti, kteří hledají lepší kvalitu než v domovské zemi a výjimkou nejsou ani studenti na studijním pobytu (Erasmus a jiné), kteří za pár měsíců kromě studia chtějí poznat kulturu nové země, vyzkoušet všechno, co nabízí a zároveň získat nové kontakty ze všech koutů světa, což vede k vyšší míře socializace. Navíc, velké neznámé prostředí, často bez vazeb na domov poskytuje prostor pro vyprofilování osobnosti i v dosud tlumených vlastnostech. Pokud je osobnost schopná přijmout a akceptovat kulturní odlišnosti a sžít se s nimi, lze vznik konfliktů omezit. Pokud má ale jedinec silné vazby na tradiční způsob života a na kolejích sdílí pokoj s analogicky laděným spolubydlícím z druhého konce světa, je vysoce pravděpodobné, že zde vznikne konflikt s příčinou v kulturních a etnických odlišnostech. Je proto zásadní i jakýsi kolektivní přístup a přijetí odlišností, nebo částečně oddělení jednotlivých skupin tak, aby se případným hlubokým konfliktům zabránilo – například vyčleněním pokojů pro zahraniční studenty.

2.1.6 Mezilidské vztahy

Snad největší a nejzásadnější vliv na atmosféru školy a její celkové klima mají vztahy mezi lidmi, kteří zde studují a pracují.

Standardní vztahy student-student si každý umí představit ještě z časů, kdy seděl za lavicemi. Pokud si spolužáci ve studijní skupině, třídě, nebo na kolejním pokoji porozuměli, poloviční předpoklady k vhodnému studijnímu prostředí jsou splněny. V případě, že je univerzita velká, nemusí v jejím celku být pouze ideální prostředí a konflikty mohou vznikat z nejrůznějších důvodů. V takovém případě často zasahuje právě pedagogický, nebo jiný školní zaměstnanec, kterého úkolem je situaci uklidnit a dle možností i vyřešit.

Vztahy pedagog a studenti jsou zejména na vysoké škole ve velké míře spíše profesionální, zejména ve vyšších ročnících vysoce specializovaných technických a medicínských oborů a taky při vyšších počtech studentů, které spojuje jeden přednášející. V menších skupinách v laboratořích a na cvičeních už se ale jedná o menší skupiny a je tady prostor pro osobnější kontakt. Právě v menších skupinách častokrát dochází k případným neshodám, pocitu, že pedagogický pracovník někomu „nadržuje“ a na dalším je „zasednutý“. V takových případech může dojít ze strany studentů k pocitu (a

v některých případech i oprávněnému), že hodnocení není objektivní. Velký problém nastává v případech, kdy se pedagogický pracovník nechová profesionálně a své osobní problémy řeší diskriminací studentů, nebo specifických skupin studentů.

Vztahy s nepedagogickými zaměstnanci ve velké části případů na studium přímý vliv nemají, nicméně časté střídání studijních referentek na konkrétním pracovišti studentům umí značně zkomplikovat řešení administrativních záležitostí. Vedení fakulty nebo školy má nicméně zásadní vliv zejména na fungování organizace jako celku zvenčí i zevnitř.

2.1.7 Externí vlivy

Kromě výše zmíněných, poměrně stabilních faktorů ovlivňujících klima školy zde mohou mít velkou roli i krátkodobé, ale intenzívně působící události.

V letech 2008-2012 byla takovým faktorem světové ekonomická krize, která začala krachem finančních institucí v USA a následovalo období nestability na trhu práce, zvyšující se nezaměstnanosti a nejistoty, která na studujícího člověka nepůsobila pozitivně, obzvláště pokud důsledky snášeli i osobně – ztráta práce a omezení možnosti příjmu, nebo konflikty v rodině kvůli nedostatku financí, popř. odkládání studia.

Další velký zásah, v mnoha ohledech citelnější než ten předešlý, následoval v roce 2020. Onemocnění Covid-19, které se rychle rozšířilo po světě a následná preventivní opatření a restriktce měly za následek uzavření škol a studium se nuceně přesunulo do online prostoru. Studenti ve velké míře ztratili osobní kontakt se spolužáky, kvalita výuky v mnoha ohledech značně poklesla, zejména z důvodu problematické kontroly studentů učitelem a rozšířenými možnostmi opisování a podvádění, vymizel sociální aspekt fungování školy. To v mnoha případech znamenalo narušení mentální stability, poškození vztahů, uzavírání se a neúplný proces vzdělávání i po obsahové stránce. Snížila se pozornost studentů, mnoho z nich se věnovalo mimo online výuku jiným aktivitám. Zvýšila se i sociální nerovnost mezi žáky, zejména v ekonomicky slabších rodinách, kde byl internet a počítače odpovídajících parametrů nedostatkovým zbožím, především pokud se v takové rodině nacházelo více dětí. Pokud do toho zahrneme zdravotní potíže nemocných a v mnoha případech i ztrátu v bližší nebo vzdálenější rodině, můžeme mluvit o faktoru, který školství masívně proměnil.

Aktuálně je nezanedbatelným faktorem probíhající válka na Ukrajině. Do českého školství sice zasahuje v mnohem menší míře než v zemi, kde probíhá aktivní válečný konflikt, ničí se školy a vysídluje obyvatelstvo, příchod uprchlíků, zejména těch, kteří byli svědky bojů je ale viditelný. Současná vláda České republiky se snaží vytvořit prostor pro integraci dětí do škol jejich zařazováním do běžných tříd

Sociální klima školy

a standardního školního procesu, nicméně odlišnosti zejména jazykové a částečně i kulturní jsou pořád přítomné. Dalším faktorem jsou rodiny jejich nových spolužáků. Pokud jsou reakce pozitivní, je vysoká pravděpodobnost integrace zahraničního žáka. Pokud jsou ale spolužáci už z domova naladěni protiuprchlíckými názory, může to začlenění nového žáka značně komplikovat. Ve většině případů se setkáváme s oběma skupinami a míra a rychlost začlenění je taky ve velké míře dána žákem/studentem samotným.

3. *Cizinci v České republice a školství*

3.1 Přehled o pobytu a studiu cizinců na českém území historicky

Historicky nebyl příchod cizinců na území ČR ničím netradičním, ale zejména ve 20. století se národnostní složení cizinců výrazně změnilo. V případě Slováků je vzhledem k rozsáhlé společné historii a podobnosti jazyka otázkou, nakolik je považovat za cizince, zejména z pohledu starších generací, která ještě pamatuje společnou zemi. Je nicméně jednoznačné, že právě Slováci byli v českém školství přítomní už dlouhou dobu, prakticky od času Rakousko-Uherska, kdy byla prakticky veškeré migrace vnitrostátní ^[1] Následně po první světové válce a zformování prvního samostatného Československa pozorujeme příchod lidí ze zahraničí, jde ale především o návrat krajanů, kteří do školství přinášeli nové pohledy.

Je nicméně důležité podotknout, že vzhledem k státnímu celku, ke kterému území současné České republiky patřilo před vznikem samostatného Československa, prioritním jazykem pro vzdělávání, zejména na vyšších stupních nebyla čeština, ale němčina, ve které se běžně vyučovalo na vysokých školách. Právě vznik Československa způsobil zahájení nové politiky, kdy probíhala masivní „čechizace“. Do popředí se dostává český jazyk, mnoho českých učitelů přechází na území Slovenska, kde se otevírají školy a téměř polovina německých vzdělávacích institucí je uzavírána ve prospěch vzniku českých menšinových škol otevíraných už při minimálním zájmu ^[13].

3.2 Cizinci na území České republiky a v českém školství dnes

3.2.1 národnostní složení cizinců v ČR [18]

Vzhledem k tomu, že Česká republika patří k rozvinutým zemím s nízkou mírou nezaměstnanosti a pracovními nabídkami, které v uplynulých letech převyšují poptávku po práci ze strany zaměstnanců, je možné sledovat příliv cizinců ze zahraničí. Kromě stěhování cizinců z osobních důvodů – za partnerem nebo partnerkou a ekonomické migrace stále častěji sledujeme i příchod mladých lidí za studiem na českých veřejných vysokých školách.

Přibývání cizinců si můžeme ilustrovat na tabulce níže, a i když jsou poslední údaje z března tohoto roku ve vysoké míře ovlivněné úvodní uprchlickou vlnou vyvolanou válkou na Ukrajině, jedná se o reálná data o množství cizinců, kteří v České republice žijí. Je nutno podotknout, že jednotlivé

skupiny cizinců ovlivňují mnohé faktory a ty se zároveň projevují s různou intenzitou a v různých časových úsecích.

Aktuálně je možné sledovat značné navýšení lidí s ukrajinským občanstvím – zejména žen, které před válkou utíkají ze země. Počet lidí s tímhle občanstvím se za uplynulých pár měsíců více než zdvojnásobil.

Naopak občanů Polska a Německa v ČR ubývá. Může to být způsobené návratem do domovské země, přijetím občanství ČR, nebo právě stárnutím populace, pokud zástupci německé komunity patřili do skupiny lidí v důchodovém věku.

Specifickou skupinou cizinců jsou Slováci, jejich počty se téměř kontinuálně zvyšují. V případě občanů Slovenska, stejně jako všech dalších občanů Evropské unie, pro které platí volný pohyb osob nedochází vždy k registraci k pobytu po příchodu a dle zákona je registrace nevyhnutelná při nepřetržitém pohybu delším než 90 dnů, což v případě neomezeného pohybu většina z nich splňuje i při studiu nebo práci. Mnoho studentů se registraci vyhýbá i z důvodu obav o ztrátu příspěvku, který jejich rodiče od státu za studující dítě dostávají. Právě omezení pohybu v souvislosti o onemocněním Covid-19 přinutilo velkou část Slováků přihlásit se na cizinecké policii. Při dlouhodobém pobytu je navíc doklad o něm potřeba pro řešení značné části administrativy, která je v běžném světě přítomná – vyřizování hypotéky, administrativa spojená s bydlením, parkováním a další.

K další velké skupině cizinců patří zejména Vietnamci, z nichž velká část v ČR zůstala po skončení socialismu, kdy tady v rámci dobrých vztahů mezi spřátelenými zeměmi studovali a pracovali. V devadesátých a nultých letech následovala masivní migrační vlna, kdy se do ČR přesouvali díky volnějším podmínkám větší skupiny lidí. Následně v důsledku ekonomické krize a měnících se podmínek počty nově přichozících cizinců stagnovaly a klesaly, nicméně na počtech se to vzhledem k délce pobytových víz a vzdálenosti domovské země začalo projevovat až s odstupem času v následujících letech.

Mezi další skupiny cizinců přicházejících do ČR můžeme zařadit občany Ruska, Rumunska, Bulharska, Mongolska, USA, Číny, Běloruska, Moldávie, Srbska, Kazachstánu a další ^[17]

Tabulka 1: Cizinci v ČR [18]

Datum	Celkem	Muži	Ženy	Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Rusko	Rumunsko	Polsko	Bulharsko	Německo	Ostatní
31.3.22	922516	463251	459265	452 657	115 327	65 130	46098	18 978	17926	17404	14586	174410
30.9.21	647650	365658	281992	189 912	113 760	64 576	45176	18 541	17861	17129	14997	165698
31.3.21	656301	374047	282254	176 204	125 527	63 921	44332	18 707	20758	18060	20769	168023
30.9.20	616659	352516	264143	158 300	123 266	62 523	37827	17 979	20588	17733	21004	157439
31.3.20	604076	345683	258393	151 481	121 036	62 290	39363	17 188	21209	17363	20747	153399
30.9.19	584147	334977	249170	141 580	120 098	61 638	37000	16 310	21681	16776	21396	147668
31.3.19	568904	324170	244734	133 706	117 118	61 086	37792	14 798	21265	15681	21215	146243
30.9.18	555665	315321	240344	127 530	115 790	60 913	37687	14 248	21157	15236	21225	141879
31.3.18	535970	303165	232805	120 431	113 177	60 296	37201	13 119	20831	14312	21315	135288
30.9.17	516983	292150	224833	115 019	110 672	59 534	36502	12 102	20547	13384	21190	128033
31.3.17	503464	283828	219636	111 722	108 371	58 716	36174	11 206	20331	12582	21281	123081
30.9.16	487751	274816	212935	108 533	105 905	57 841	35512	10 379	20216	11902	21095	116368
31.3.16	473516	266956	206560	106 788	103 072	57 389	35214	9 498	19971	11240	20632	109712
30.9.15	461880	260847	201033	105 153	100 241	56 659	34757	8 740	19738	10763	20315	105514
31.3.15	455570	257424	198146	104 433	97 703	56 559	34939	8 061	19654	10357	19896	103968
30.9.14	448727	253824	194903	104 272	95 049	56 855	34438	7 512	19571	9792	19500	101738
31.3.14	445565	251979	193586	105 167	92 367	57 544	34112	7 049	19459	9370	18907	101590
30.9.13	437581	247616	189965	106 714	89 273	57 177	32827	6 425	19378	8837	18099	98851
31.3.13	437269	248017	189252	110 075	87 056	57 159	32986	5 914	19284	8433	17404	98958
30.9.12	438870	250222	188648	115 153	84 607	57 762	33355	5 432	19156	8008	16895	98502
31.3.12	436578	250048	186530	117 330	82 434	58 068	32764	5 006	19045	7596	16170	98165
30.9.11	408036	234875	173161	109 012	80 235	56 055	28143	4 706	18989	7244	15418	88234
31.3.11	425167	245473	179694	118 986	78 289	58 660	31015	4 520	18843	7053	15079	92722
30.9.10	425568	246148	179420	126 521	71 676	60 605	31297	4 296	18328	6800	13577	92468
31.3.10	430310	251298	179012	130 561	71 950	61 067	30860	4 106	18857	6489	13386	93034
30.9.09	437251	259566	177685	133 033	75 915	60 996	29479	3 947	20155	6298	15087	92341
31.3.09	443268	266303	176965	133 570	77 614	60 892	27779	3 734	21936	6039	16456	95248
30.9.08	424212	255915	168297	128 051	74 188	58 359	25780	3 577	21463	5641	16953	90200
31.3.08	402320	243157	159163	125 453	70 394	54 550	23722	3 277	20909	5243	16732	82040
30.9.07	376210	227056	149154	122 778	65 729	47 131	22093	3 006	20287	4812	14496	75878

3.2.2 Věkové složení cizinců v ČR

Na základě věkové struktury můžeme částečně objasnit důvody příchodu cizinců do ČR. Pokud rozdělíme cizince do jednotlivých skupin vždy po 5 let věku, můžeme pozorovat že ve skupinách dětí a žáků základních a středních škol se jednotlivé počty natolik neodlišují – pohybují se mezi 20 000 -25 000^[20]. Jedná se především o jedince, kteří do země přišli se svými rodiči, nebo kteří se zde svým rodičům-cizincům narodili. Výrazné zvyšování počtů cizinců můžeme sledovat v období po ukončení středních

škola a následně ještě výrazněji v období 25-40 let věku. Můžeme tedy předpokládat, že první vlna indikuje cizince, kteří přicházejí do České republiky za studiem. Jejich reálné počty mohou být ve skutečnosti vyšší vzhledem k tomu, že občané Evropské unie nemají na cizinecké policii ohlašovací povinnost, pokud doba jejich pobytu nepřesáhne 90 dní bez opuštění země. V dalších věkových skupinách je už možné uvažovat o lidech, kteří se do ČR přestěhovali z ekonomických důvodů – více pracovních příležitostí v oboru, vyšší platy, více možností. Následně po čtyřicátém roku života množství cizinců ubývá, co může být způsobeno mnoha faktory. V pozdějším věku už lidi nemají takovou motivaci měnit práci a už vůbec se stěhovat do země, které jazyk neznají, část cizinců získává v ČR občanství, a i v současnosti hraje zásadní roli migrační politika předchozích desetiletí, kdy byli možnosti pohybu napříč zeměmi značně limitovány, co může být i důvodem výrazně nižšího počtu cizinců v důchodovém věku ^[20].

Tabulka 2: Věkové složení cizinců v ČR [20]

Věk Age	Cizinci celkem <i>Foreigners,</i> <i>total</i>	z toho muži <i>Males</i>	z toho ženy <i>Females</i>	Pobyt nad 12 měsíců <i>Residence for</i> <i>12+ months</i>	z toho muži <i>Males</i>	z toho ženy <i>Females</i>
Celkem / Total	658 564	372 196	286 368	649 394	367 857	281 537
0-4	20 402	10 479	9 923	20 078	10 324	9 754
5-9	25 929	13 367	12 562	25 417	13 099	12 318
10-14	23 332	11 944	11 388	22 902	11 725	11 177
15-19	26 437	13 804	12 633	23 626	12 331	11 295
20-24	43 077	22 714	20 363	41 554	21 972	19 582
25-29	66 020	36 573	29 447	64 470	35 903	28 567
30-34	80 829	46 036	34 793	79 908	45 646	34 262
35-39	84 929	48 699	36 230	84 502	48 539	35 963
40-44	74 555	42 842	31 713	74 312	42 751	31 561
45-49	64 710	37 950	26 760	64 536	37 885	26 651
50-54	49 671	30 483	19 188	49 569	30 438	19 131
55-59	36 994	22 939	14 055	36 931	22 908	14 023
60-64	25 670	15 585	10 085	25 625	15 567	10 058
65-69	15 998	8 813	7 185	15 983	8 808	7 175
70-74	9 390	4 895	4 495	9 372	4 892	4 480
75-79	4 802	2 527	2 275	4 799	2 525	2 274
80-84	2 996	1 382	1 614	2 992	1 381	1 611
85-89	1 570	677	893	1 566	676	890
90-94	731	291	440	731	291	440
95+	522	196	326	521	196	325

3.2.3. Cizinci studující na českých školách

Co se týče počtů studentů-cizinců na jednotlivých stupních studia, krátký přehled zveřejněný Českým statistickým úřadem za uplynulé roky je uveden v tabulce níže. Je viditelné, že počet cizinců

studujících v ČR stabilně roste na všech stupních škol, kde se počty za uplynulých deset let v průměru zdvojnásobily. Výjimkou jsou pouze mateřské školy, kde růst nových dětí – cizinců nabral mnohem prudší růstový trend ^[19]. To je pravděpodobně odrazem masivnějšího příchodu cizinců do ČR za prací s celými rodinami a možného výsledku zakládání rodin předchozích generací studentů, kteří se po skončení studia na vysokých školách v ČR usadili. Výrazný příchod dětí do mateřských škol pozorujeme zejména mezi lety 2014-2019, kdy v mateřských školách přibývalo ročně téměř o tisíc dětí-cizinců více, než jich bylo v předešlém školním roku. Pokud budeme brát ohled na národnostní složení cizinců v ČR a geopolitickou situaci, můžeme předpokládat, že tento nárůst byl také reakcí na počátek vojenského konfliktu na východě Ukrajiny v roce 2014, kdy se ve větším rozsahu začali stěhovat i ekonomičtí migranti s celými rodinami. V úvahu je taky nutno vzít fakt, že roky 2008-2012 byli ve velké míře ovlivněny světovou ekonomickou krizí a jejími následky, především nižší poptávkou po pracovní síle. K obdobné situaci přispěla v roce 2020 a 2021 pandemie Covid-19 a s ní spojená omezení, v tomto období ale především z pohledu pohybu osob přes hranice.

Tabulka 3: Cizinci na různých stupních škol v ČR [20]

Ukazatel	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Mateřské školy	3 535	3 963	4 223	4 714	5 434	6 307	7 214	8 302	9 494	10 469	11 343	11 942	11 864
Základní školy	13 583	13 839	14 109	14 315	14 551	15 109	16 477	18 281	20 237	21 992	24 026	26 527	28 380
Střední školy	7 134	7 900	8 458	8 852	9 024	9 147	8 837	8 763	9 063	9 195	9 305	9 496	9 751
Konzervatoře	131	118	136	151	169	185	217	212	214	208	209	219	210
Vyšší odborné školy	307	349	426	464	510	547	552	587	611	647	705	732	737
Vysoké školy ²⁰²⁰	30 119	34 426	37 498	38 707	39 430	40 331	40 920	42 032	43 457	43 676	44 687	46 351	50 121

3.3 Faktory ovlivňující míru integrace cizinců do školství hostitelské země

3.3.1 Znalost jazyka

Znalost jazyka hostitelské země na vysoké úrovni v mnoha ohledech ulehčuje integraci studenta ve třídě v nové zemi. Pokud do třídy přijde nový student, jenž má problémy komunikovat se spolužáky a nerozumí výkladu učitele, bude v podstatně komplikovanější situaci než jedinec, který se jazyk už nějakou dobu učil a ovládá ho na takové úrovni, aby rozuměl, co se kolem něj odehrává. Problém, který představuje jazyková bariéra je jedním z nejzásadnějších v celém procesu integrace žáka, ale i dospělého jedince do prostředí nové země ^[5]. Na základě publikace Leix a Záleské ^[6] právě

úroveň znalosti jazyka ze strany studenta v mnoha ohledech ovlivňuje i přístup učitele k tomuto žákovi, z čeho vyvozují závěr, že výuka jazyka konkrétní země je klíčovou pro úspěšnou integraci nového studenta. ^[2,5,6,7] V případě žáka cizince hraje i při omezené znalosti jazyka velkou roli, jaký je jeho mateřský jazyk. Je rozdíl mezi integrací dítěte s mateřským jazykem slovenským, ukrajinským nebo vietnamským. Můžeme předpokládat, že žák ze Slovenska se integruje rychle a bez problémů, žákovi z Ukrajiny to může způsobit problémy a bude to nějakou dobu trvat, nicméně žák z Vietnamu bude mít před sebou velkou výzvu, které zdolání může trvat značný čas i za předpokladu, že se jedná o nadprůměrně nadané dítě. Obecně platí, že žáci, kteří aktivně ovládají a používají některý ze slovanských jazyků se do školského prostředí v České republice začlení dříve ^[7].

3.3.2 Motivace k učení se

Motivace dítěte k učení se, často iniciovaná a podporovaná rodinným prostředím hraje i v procese integrace zásadní roli. Rodiče se zajímají o studijní výsledky svého dítěte, navazují kontakty s pedagogickými pracovníky ve škole, zajišťují doučování, popř. hlásí své děti do soukromých škol a na doplňkové vzdělávací aktivity. Zvláště viditelně je důraz kladen na vzdělání v rodinách čínských a vietnamských podnikatelů ^[7].

3.3.3 Sociální vazby

Sociální vztahy žáka jsou základním předpokladem pro život a z toho důvodu je vhodné uvedené vztahy zkoumat. Speciální důraz je kladen na sílu a intenzitu jednotlivých vazeb. Uvažuje se především o silných – vztahy s rodinou, nejlepšími přáteli a slabé – vztahy s učitelem, spolužáky. V případě snahy o integraci je nutné, aby v silných vztazích nepřevládali ve vztahu k hostitelské zemi negativní emoce ze strany, kde jsou přítomné sociální vazby velké síly. Pokud rodiče jako cizinci dávají v rámci rodiny najevo své negativní postoje k podmínkám v hostitelské zemi a ty nejsou rozumně vyvažovány v rámci silných vazeb postojem nejlepších kamarádů, v mnoha případech se přenáší i na žáka, který ztrácí vůli stát se členem majoritní skupiny. Na druhé straně, pokud jsou v silných sociálních vazbách neutrální postoje, v mnoha případech už učitel ze své hierarchické role, i když jenom z pozice slabší sociální provázanosti dokáže nasměrovat žáka k integraci. Pokud se k tomu přičlení i přátelský přístup ze strany majoritního kolektivu třídy, nebo školy, předpoklady k integraci se zásadně zvyšují ^[2,9].

3.3.4 Rasové a etnické rozdíly, komunikace a stigmatizace

Rozdíly mezi majoritní společností v hostitelské zemi a žákem/studentem-cizincem jsou v mnoha případech silně individuální. Mezi jeden z největších obecných problémů stigmatizace ve světě i v České republice patří posuzování jednotlivce na základě barvy pleti, kdy bílá je obecně majoritním obyvatelstvem přijímaná jako etalon, dle kterého je tendence posuzovat kulturní úroveň, zvyky, vzorce „vhodného“ chování^[2]. Tohle nastavení způsobuje mnohé problémy, v zemích západní Evropy s koloniální historií, popřípadě se zkušenosti apartheidu, je množství cizinců právě ze zemí, kde tyto státy uplatňovaly svůj vliv. V případě České republiky v téhle souvislosti můžeme vzpomenout právě romskou menšinu s jejich diametrálně odlišnou kulturou, ale v minulosti utrpení romského holocaustu a pogromů.

Barva pleti nicméně není jediným rozdílem, odlišné kulturní vzorce a rozdíly v náboženském vyznání nebo politickém režimu jsou mnohdy těžce překonávané při integraci do nového kolektivu. Z minulých staletí v českém prostředí můžeme v určitých obdobích mluvit o nespokojenosti např. s dominantním katolickým vyznáním, o konfliktech s německy mluvícím obyvatelstvem, o pronásledování Židů a v současném moderním světě o obavách z islámu, Ruska nebo Číny.

Nezanedbatelný je ani odkaz komunistického totalitního režimu v rodinách lidí, kteří byli odvezeni do pracovních táborů, věznění, profesně degradováni nebo se stali disidenty. Tyto předsudky, i když už v podstatně menší míře, napříč generacemi často přetrvávají a formují i přístupy nastupující generace.

Pokud jsou tedy v rámci rodiny předávány předsudky^[15], je vysoce pravděpodobné, že pokud do třídy s dětmi z uvedených rodin přijde žák-cizinec, zejména s některým ze znaků, na který se v rámci rodiny upozorňuje jako nepřijatelný, bude cesta cizince k tomu, aby se mohl stát součástí kolektivu náročná. Případnou snahu mohou ještě navíc zkomplikovat předsudky samotného pedagoga. Právě obecné tvrzení o konkrétních etnikách nebo skupinách lidí v mnoha případech stigmatizují i další jedince, kteří jsou navíc v mnoha ohledech odlišní od obecně přijímaného názoru.

Na druhé straně správná komunikace učitele a zdržování se předáváním předsudků v rodinách mohou vytvořit prostředí, kde se žák-cizinec nebude cítit ponižován a bude pro něj vytvořené prostředí pro rozvoj a růst^[2].

3.4 Obecné principy a pravidla začleňování žáků/studentů-cizinců

„Za *žáky-cizince* (v pedagogické literatuře se můžeme setkat také s pojmem **žáci s odlišným mateřským jazykem**) označujeme v českém školství žáky, jejichž rodiče mají jiné občanství než české; rodiče jsou tedy občany jiného státu než České republiky. Jedná se jak o děti, které do našeho státu právě přicestovaly nebo zde již delší dobu pobývají, tak o děti cizinců, které se v naší zemi narodily.“^[8]

3.4.1 Přístup k integraci žáků dle země původu jejich rodičů

Na základě školského zákona^[9] je pro cizince možné přistupovat ke vzdělávání v České republice za stejných podmínek jako pro občany země. K integraci žáku-cizinců do systému základního školství se přistupuje dle země občanství jejich rodičů.

Rozlišují se obecně tři kategorie:

- Děti občanů evropské unie + Švýcarska, Lichtenštejnska, Norska a Islandu – u nich platí nárok na bezplatnou jazykovou přípravu, přičemž musí ředitel školy, kde byl žák přijat do 30 dnů od podání žádosti tuto přípravu zajistit.
- Děti azylantů a žadatelů o azyl – jsou zařazeny k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, mají nárok na bezplatnou jazykovou přípravu a školy na základě přijetí těchto žáků mohou žádat o asistenta pedagoga, kterého úkolem bude žákům pomoci se začleněním se do výchovně-vzdělávacího procesu.
- Děti občanů třetích zemí – nemají nárok na bezplatnou jazykovou přípravu, lze na ně uplatnit dotační programy, které ale neodpovídají harmonogramu školního roku, nebo ve speciálních případech využít individuální vzdělávací plán, nebo asistenta pedagoga. Ve většině případů je praxí, že rodiče dětem jazykovou přípravu platí soukromě.

3.4.2 Metodické doporučení pro integraci žáku-cizinců

Dle doporučení autorek M. Čechové a L. Zimové^[10] pro integraci cizinců do českých škol níže uvádím navrhované zásady a postupy:

- 1) Navázání spolupráce s rodiči

- 2) Správné zařazení žáka do vzdělávacího procesu – na základě stupně vzdělávání a úrovně znalosti jazyka hostitelské země se doporučuje jeden ročník níž, nebo zopakovat ročník ukončený v domovské zemi
- 3) Výuku organizovat speciálním způsobem
- 4) Neakumulovat cizince v jedné třídě
- 5) Integrovat cizince do kolektivu, neizolovat
- 6) Vybízet žáky-cizince ke kooperaci s českými spolužáky
- 7) Seznámit žáky se základními sociologickými a kulturními rozdíly
- 8) Připravit třídu na přijetí cizince – část iniciativy ponechat na žáka
- 9) Podporovat toleranci žáků i učitelů
- 10) Dát příležitost novému žákovi k pozitivní prezentaci
- 11) Prohloubit znalost typologie jazyků
- 12) Zvládnutí části komunikace i v jiném jazyku
- 13) Používat názorní pomůcky při výuce
- 14) Vhodná motivace
- 15) Přistupovat k výuce českého jazyka jako k výuce cizího jazyka
- 16) Spolupráce s poradenským pracovištěm a organizacemi, které mají v uvedené oblasti praxi
- 17) Zohlednit dosažené jazykové úrovně při klasifikaci

3.5 Podmínky ke přijetí studenta-cizince ke studiu na vysoké škole

V současné době musí student-cizinec pro přijetí na studium na státní vysoké škole v České republice splnit čtyři základní podmínky:

1. Doložit schopnost studovat v českém jazyce – pro tento účel slouží buď certifikovaný jazykový test na požadované úrovni, nebo státní zkouška z českého jazyka, eventuálně maturita. Uvedená zkouška se netýká občanů Slovenské republiky, kde platí výjimka i pro studium – pokud bude student odevzdávat vypracované zadání v jazyce slovenském, platí na vysokých školách výjimka a je to obecně akceptováno. Výjimka z dokladování schopnosti studovat v českém jazyce platí i pro ty, kteří budou svůj obor studovat v anglickém jazyce, nicméně toto studium už je placené.

2. Úspěšné absolvování přijímacího řízení na vybranou školu – zde jsou podmínky stejné jako pro všechny další zájemce o studium.

3. Doložení ukončení úplného středního, nebo středního odborného vzdělání.

4. Legální pobyt na území ČR – často vydávaná víza za účelem studia, podmínkou je, aby se zemí původu studenta spolupracovaly odpovídající státní orgány.

4. *Empirická část*

4.1 Cíl empirického šetření

Cílem empirické části předkládané bakalářské práce je zjistit a analyzovat prostřednictvím dotazníku postoje studentů ČVUT k tomu, jak vnímají prostředí školy a školou provozovaných institucí, jako jsou např. koleje, jídelny, knihovny, studovny a sportoviště a také, jak vnímají vlivy prostředí školy a její atmosféry na své studijní výsledky.

Z odpovědí na položky dotazníku zdůraznit reakce těch studentů, kteří se přihlásili k jinému občanství nebo původu, než je občanství ČR – analyzovat konkrétně jejich postoje a odlišnosti. Kvantitativní data budou následně doplněna daty kvalitativními: výsledkem rozhovoru s jedním z respondentů ukrajinského původu, kde budou reflektovány vlivy jednotlivých činitelů školního klimatu na studenta-cizince z jeho pohledu.

4.2 Výzkumné pole

Otázky dotazníku byly formulované tak, aby se pomocí nich povedlo identifikovat sociálněekonomické zázemí studenta: pohlaví, věk, škola, národnost, popř. druh pobytu na území ČR, ekonomická situace rodiny i studenta osobně, forma bydlení v době studia. Následně měl dotazovaný určit, jak vnímá prostředí školy a vybavení institucí, které jsou součástí školy, a i samotnou atmosféru školy a její prostředí. Část otázek sledujících atmosféru školy a nemateriální prostředí byla formulována obecnějším způsobem – pro určení toho, jak dané prostředí student vnímá po emocionální stránce, jestli se ve škole cítí jako jedinec, který bojuje sám za sebe, nebo funguje kolektiv plnící aktivní podpůrnou funkci, která k produktivnímu školnímu klimatu přispívá. Druhá část otázek se zaměřila na případné problematické oblasti, kde by hypoteticky mohlo docházet k znevýhodňování studenta na základě etnického původu, věku, sexuální orientace nebo přítomnosti osobnosti, která je ostatním dávaná za vzor.

Následně měl student určit, jak hodnotí své studijní výsledky ve škole a jak vnímá jejich možnosti zlepšení, popřípadě co by jej ovlivnilo tak, aby se zlepšil.

4.3 Metody, výzkumný vzorek a popis šetření

Pro účely bakalářské práce byla použita jak kvantitativní metoda – zkoumání školního klimatu pomoci dotazníku v českém jazyce, tak kvalitativní metoda – rozhovor s jedním z respondentů a objasnění toho, jak vnímá atmosféru školy z pohledu cizince.

Pro zjišťování klimatu školy byl použitý částečně modifikovaný dotazník „Campus Climate Survey“, pomocí kterého se zjišťuje klima zejména v prostředí amerických univerzit a univerzitních kampusů [22]. Tento dotazník byl vybrán na základě blízkosti a specifičnosti prostředí vysoké školy, resp. univerzity v porovnání s nižším studiem na základních a středních školách.

V našich podmínkách se často používá k určování klimatu školní třídy dotazníky KLIT, MCI, nebo CES [21], ty se nicméně zaměřují prioritně na menší skupinu respondentů v definovaném prostředí školní třídy na úrovni základní školy – dotazník MCI, popřípadě na úrovni střední školy – zejména CES.

Prostředí univerzit a vysokých škol má v porovnání s nižším stupněm vzdělání svá specifika. Student se zde stává v mnoha ohledech samostatnější. Mladý člověk je často mimo dohled i dosah rodiny, buduje nové vztahy, potkává lidi odlišných kultur a názorů. Student je nucen se zorientovat v novém prostředí, naučit se žít s doposud neznámým člověkem ve společném pokoji na kolejích a najít s ním společný způsob fungování, zvýšené náklady na život zároveň často vyžadují nutnost přivýdělku. Vzhledem k těmto okolnostem by pro toto zkoumané prostředí nebylo vhodné použít dotazníky, kde je cílová skupina jiná, než pro jakou byla konkrétní dotazníková metoda formulována.

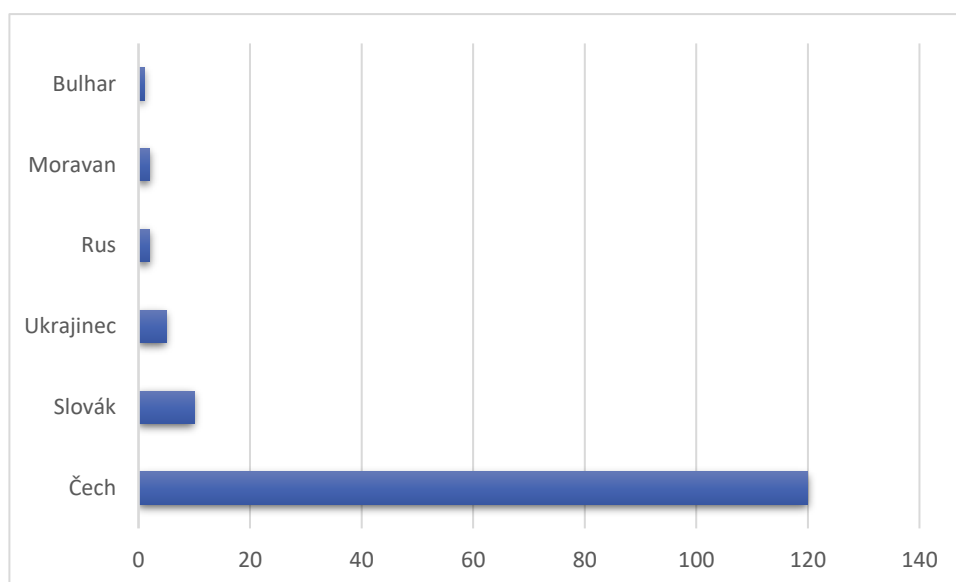
Dotazník, který je uvedený v příloze, byl umístěn na sociální síti, do skupin, kde se sdružují studenti ČVUT bydlící na jednotlivých kolejích, nebo studujících na fakultách ČVUT. V průběhu týdne jej vyplnilo více než 130 respondentů. Ve většině případu se jednalo o studenty, kteří školu aktuálně navštěvují, čtvrtinu tvořili absolventi a jednotky respondentů byli zaměstnanci školy, či už na pedagogicko-výzkumné pozici, nebo na jiné, blíže nespécifikované. Ne všichni z respondentů byli studenty ČVUT, nicméně většina z nich na ČVUT buď studovali před aktuální školou, nebo zde pokračovali ve studiu po ukončení studia jinde.

4.4 Výsledky, analýza, diskuse

Dotazníkové formy šetření se účastnilo 136 respondentů, z toho 53 žen (39 %) a 83 mužů (61 %). Většina respondentů, 116 uvedla, že jejich věk je v intervalu 19-28 let, jednalo se tedy buď o studenty, nebo absolventy, kteří si své studentské časy ještě dobře pamatují. O tom svědčí odpověď na otázku dotazníku, kde 104 dotazovaných uvedlo, že v současné době studuje. Studium v uplynulých

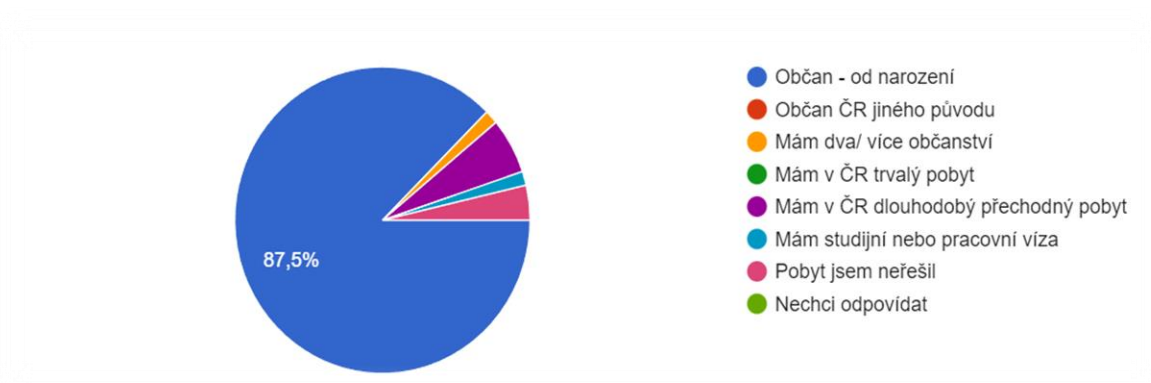
pěti letech ukončilo 24 z dotazovaných. Taktéž 125 respondentů uvedlo, že jsou, nebo v minulosti byli studenty ČVUT.

Co se původu a občanství týče, 120 respondentů uvedlo českou národnost, 10 respondentů jsou Slováci, 5 Ukrajinci, 2 Rusové a 1 Bulhar. Při původu a občanství byla možnost vybrat více možností, 2 odpovídající, kteří se přihlásili k českému občanství zároveň označili, že se považují původem za Moravany. Dva z respondentů uvedli, že mají dvojí občanství. Zajímavostí je, že vzhledem k národnostnímu složení cizinců v ČR se ve výsledcích dotazníku neobjevil nikdo, kdo by se hlásil k vietnamské komunitě. Důvodem může být to, že vysloveně za studiem na české školy zásadní počet cizinců z této země nepřichází a studenti s vazbami na Vietnam jsou buď už v druhé generaci, kdy mají v čase studia na vysoké škole už nárok na české občanství (pokud ho neměli už od narození) a vietnamský původ nepřiznali, nebo se dotazníku žádný z nich neúčastnil.

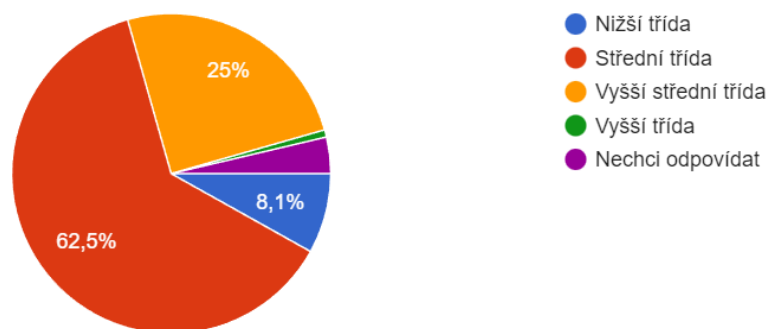
Obrázek 1: Národnostní složení dotazovaných

Až 119 lidí uvedlo, že jsou občany ČR od narození, 2 mají dvojí občanství, 8 dotazovaných uvedlo, že má v ČR dlouhodobý přechodný pobyt a 2 mají studijní nebo pracovní víza. Pět odpovídajících uvedlo, že v ČR pobytové záležitosti neřešili. Vzhledem k možnostem, které nabízí Evropská unie lze uvažovat, že tímto způsobem na území ČR mohou pobývat a studovat pouze občané členských zemí EU, tedy z výše uvedených pouze Bulhaři a Slováci. Měli by se však hlásit na cizineckou policii, pokud jejich pobyt přesáhne 90 dní bez vycestování ze země. Vzhledem ke geografické blízkosti jednotlivých zemí lze předpokládat, že právě Slováci si s pobytem starosti nedělají, což v konečném důsledku potvrdily i odpovědi v dotazníku.

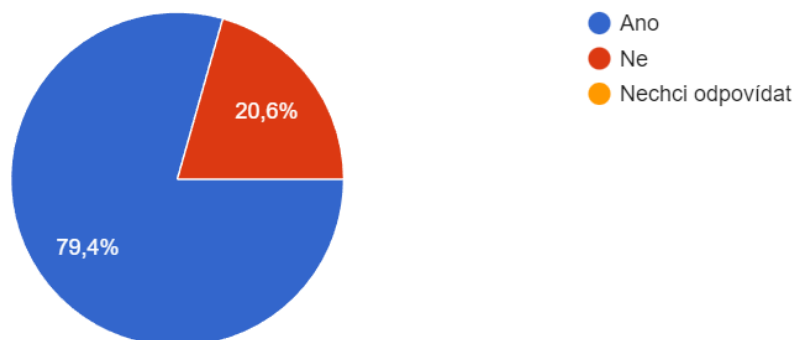
Obrázek 2: Pobyťový status respondentů dotazníku.

Co se týče ekonomického zázemí studenta, nejvíc – až 62,5 % respondentů (85 jedinců) uvedlo, že patří do rodin střední třídy, 25 % se přihlásilo k vyšší střední třídě, 0,7 % dotazovaných, tedy jeden člověk uvedl, že pochází z vyšší třídy a 11 lidí uvedlo ekonomické zázemí rodiny, které spadá spíše do nižší třídy. Pět z dotazovaných na tuto otázku odpovídat nechtělo. Většina ze studentů v době svého studia pracovala – tuto odpověď uvedlo 79,4 % lidí, výrazně méně – 20,6 % pracovní zkušenosti v době studia nesbírala a finančně si nepřilepšovala.

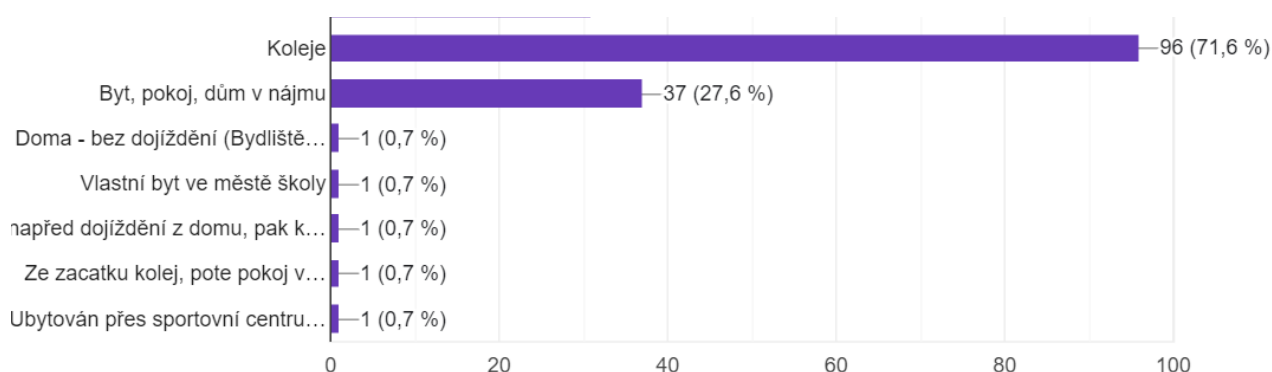

Obrázek 3: Rodinné ekonomické zázemí dotazovaných studentů

Většina ze studentů v době svého studia pracovala – tuto odpověď uvedlo 79,4 % lidí, výrazně méně – 20,6 % pracovní zkušenosti v době studia nesbírala a finančně si nepřilepšovala.

Obrázek 4: Pracovně činní studenti v době studia

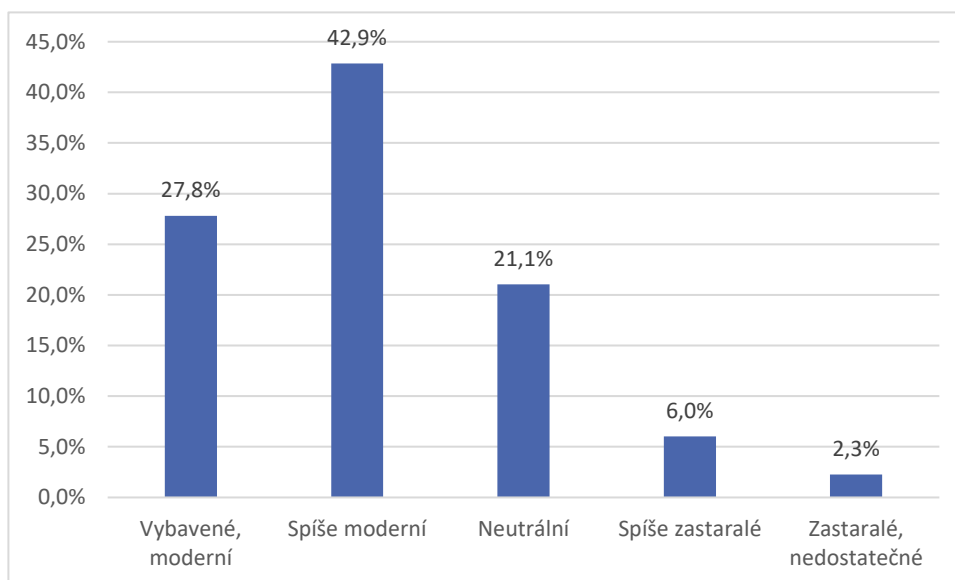

Obrázek 5: Ubytování studentů v době studia

Co se týče bydlení v době studia, doma s rodinou bydlelo 32 dotazovaných, z toho jeden přímo v místě školy, dalších 31 lidí pravidelně dojíždělo. Nejvíce lidí z dotazovaných využívalo kolejního ubytování – 96 respondentů. 37 odpovídajících uvedlo, že žije/žilo v nájmu. V případě téhle otázky byla k dispozici možnost výběru více možností a značná část zde uvádí právě kombinaci bydlení na kolejích a v nájmu, co může naznačovat ne úplnou spokojenost s nabízeným ubytováním na kolejích, nebo snahu o vyšší standard za vyšší peníze. Část studentů také uvedla, že nejdříve dojížděli do školy pravidelně z domova a následně dostali místo na kolejích. Uvedli taky, že měli k dispozici vlastní byt ve městě školy, nebo že ubytování řešili přes sportovní centrum MŠMT.

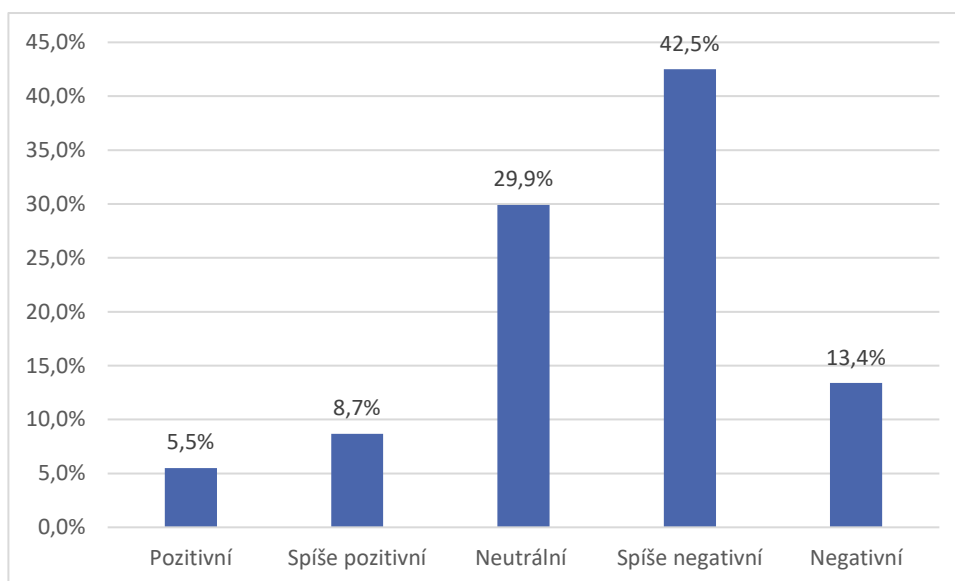
Otázky reflektující názory studentů na jednotlivé tematické okruhy z pohledu materiálního vybavení a dostupnosti školy a stejně tak atmosféry školy a jejího prostředí byli vyplňovány jako volitelné, a ne všichni studenti na ně odpověděli. Z tohoto důvodu jsou k dispozici data, které ne vždy odpovídají 136 respondentům. Nejméně respondentů se vyjádřilo k tématu úrovně kolejního bydlení a to 127 respondentů.

Co se týče názoru studentů na dostupnost školy a materiální vybavení, ve většině případů byli se školou a školními institucemi spokojeni – v případě budovy školy, vybavení laboratoří, studoven, knihoven, sportovišť a jejich dostupnosti je jako výborné nebo velmi dobré hodnotilo 60-80 % dotazovaných, neutrální postoj zaujalo 15-20 procent dotazovaných a spíše negativní postoj měli jenom jednotky z dotazovaných, kteří nebyli spokojeni s jídelnami, hygienickým zázemím, bezbariérovostí, nebo vybavením laboratoří.

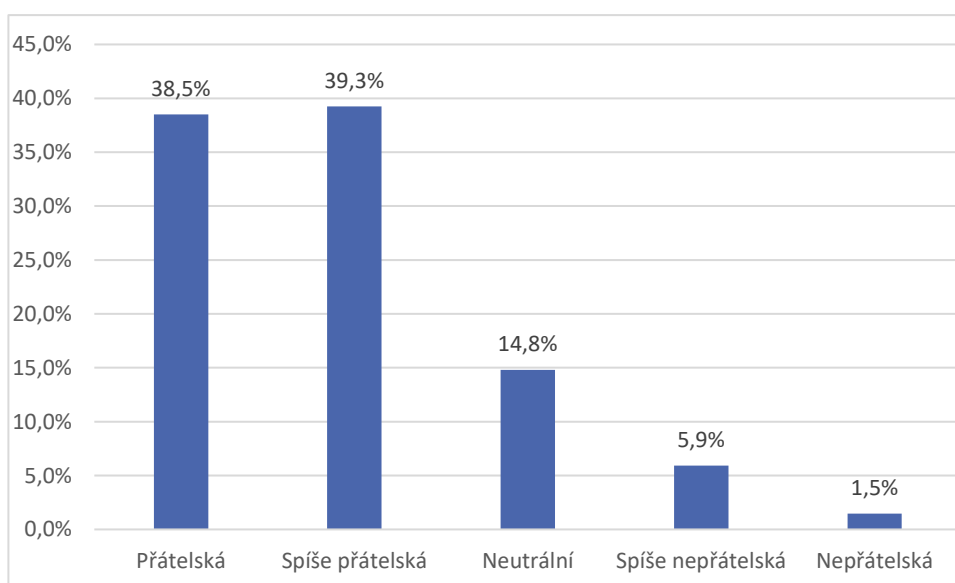
Obrázek 6: Hodnocení vybavení laboratoří a odborních učeben

O pozitivním hodnocení ale nelze mluvit v případě kolejního ubytování, které přímo negativně vnímá 13,4 % dotazovaných, spíše negativní postoj vyjádřilo 42,5 % lidí a neutrální 29,9 % studentů. Naopak spokojených s úrovní ubytování bylo pouze 14,2 % dotazovaných. Lze předpokládat, že zde důležitou roli hraje, na které koleji je respondent ubytovaný vzhledem k širokému spektru ubytovacích zařízení, které ČVUT nabízí. Statisticky je největší pravděpodobnost, že budou studenti ubytováni na kolejích Strahov, kde je největší kapacita, nicméně vzhledem ke stáří kolejí a datu poslední rekonstrukce je postoj studentů v rámci dotazníku docela pochopitelný. Strahovské koleje nicméně nejsou jediná forma ubytování studentů na ČVUT, pouze statisticky nejpravděpodobnější a ekonomicky nejdostupnější. Lze proto pochopit i opačné názory a studenty, kteří jsou se svým ubytováním spokojeni.

Obrázek 7: Hodnocení ubytování na kolejkách

Atmosféru ve škole vnímá jako přátelskou, nebo spíše přátelskou více než 75 % studentů, neutrální postoj má 15 procent dotazovaných a jako nepřátelskou, nebo spíše nepřátelskou ji vnímá pouze deset lidí z dotazovaných, tedy méně než 10 %.

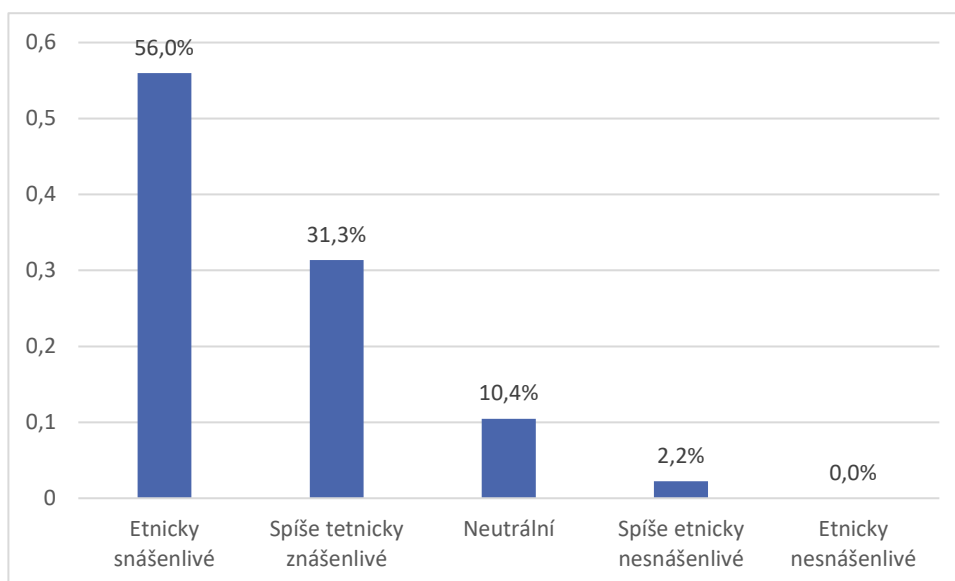

Obrázek 8: Atmosféra školy z pohledu přátelskosti

Jako etnicky snášenlivé vnímá školní prostředí víc než 87,3 % studentů, neutrální postoj vůči uvedené otázce zaujalo 10,4 % dotazovaných a 2,2 % se přiklání spíše k názoru etnické nesnášenlivosti. Nicméně přímo jako nesnášenlivé prostředí školy neoznačil nikdo. Zajímavé je, že k názoru, že školní prostředí je spíše etnicky nesnášenlivé, inklinují spíše studenti z majoritní skupiny, než zahraniční studenti nebo zástupci menšin. V tomto případě se tedy jedná spíše o postoj domácích studentů než o

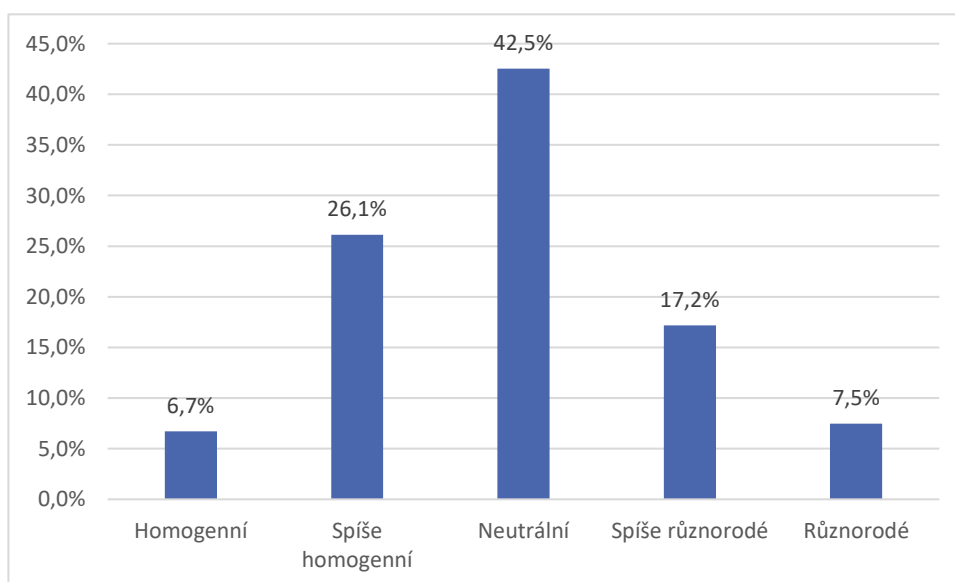

reálné vnímání etnické snášenlivosti cílené na příslušníky jiných etnik. Do úvahy nicméně musíme vzít i fakt, že i etnicky snášenlivé prostředí se může zdát snášenlivé, pokud v něm není přítomný zástupce etnika, vůči kterému je míra snášenlivosti snížena.

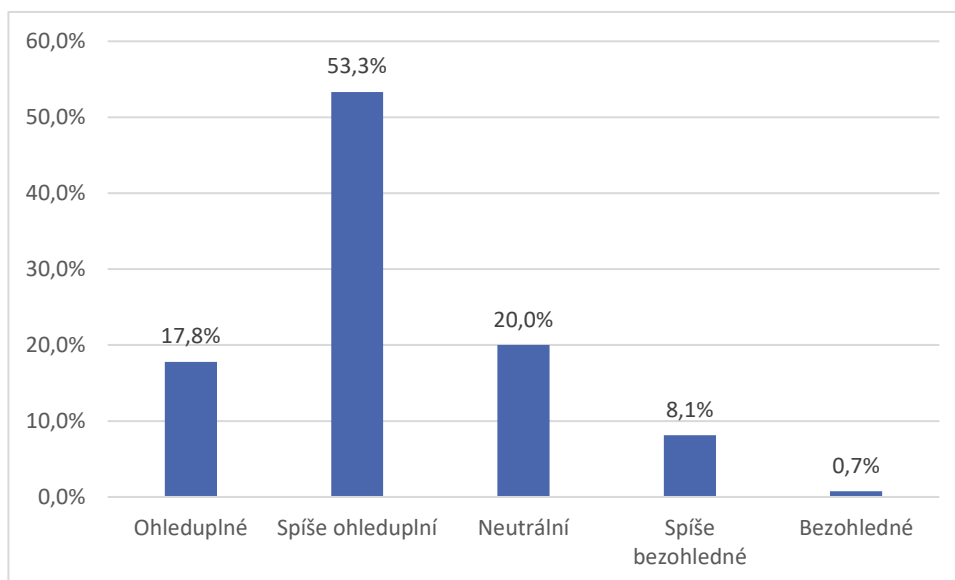
Obrázek 9: Prostor školy z hlediska etnické snášenlivosti

Z vnímání diverzity prostředí z hodnocení studentů vyplývá, že 42,5 % nevnímá prostředí ani jako uniformní, ale ani jako různorodé. Spíše jako homogenní vnímá prostředí ve škole 32,8 % dotazovaných, a naopak větší míru diverzity vnímá 14,7 % dotazovaných.

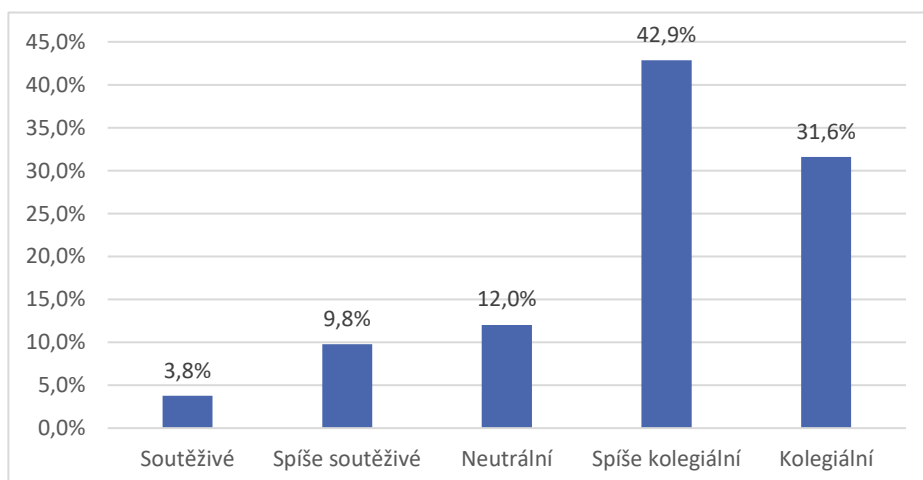
Obrázek 10: Vnímání diverzity z pohledu dotazovaných

Další položky se vztahovaly k otázce respektování potřeb druhých: 71,1 % respondentů se přiklání k názoru, že ve škole jsou tyto potřeby respektovány a zohledňovány, 20 % má neutrální postoj a méně než 10 procent se přiklání k názoru, že atmosféra školy je bezohledná a nedbá na potřeby druhých.

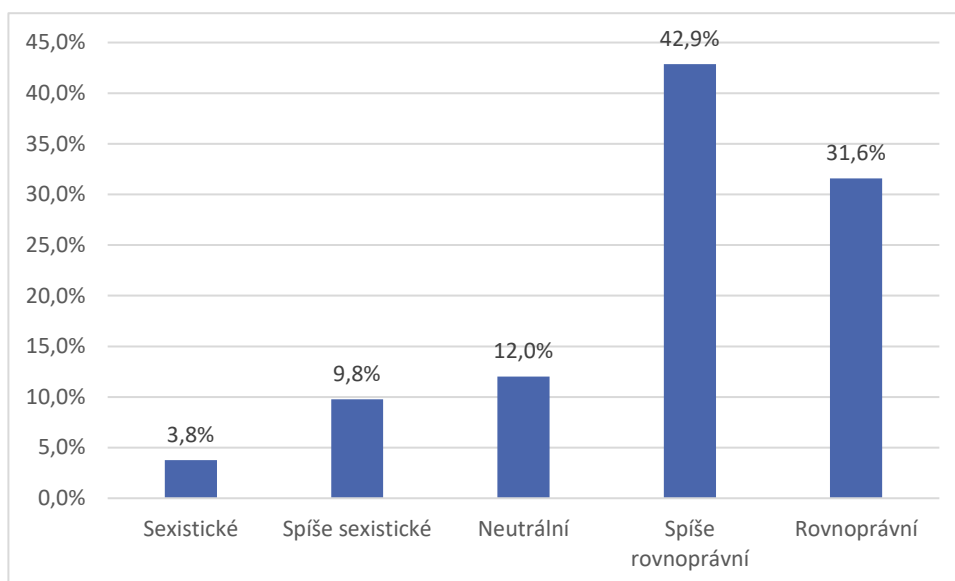
Obrázek 11: Ohleduplné a bezohledné prostředí ve škole z pohledu respondentů

Co se týče soutěživosti ve škole, studenti k ní dle svých výpovědí neinklinují a spíše převládá kolegiální atmosféra, a to v 63,7 % případů, jako neutrální ji označilo 25,9 % odpovídacích. Soutěživost mezi sebou pociťuje pouze necelých 10 % studentů. Jako individuální jednotky se v prostředí školy profiluje 13,6 % studentů, spolupráci uvítá 74,5 % studentů a téměř 12 % se přizpůsobí dle potřeb a aktuálních požadavků.

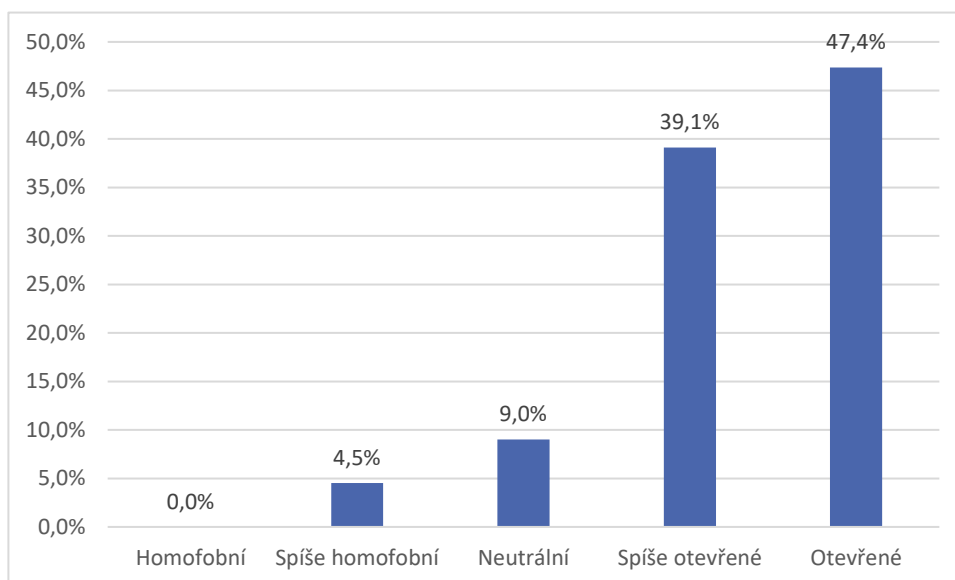
Obrázek 12: Soutěživost a kolegiální prostředí v prostředí školy

Rovnoprávnost z pohledu práv mezi muži a ženami vnímá v prostředí školy 74,5 % respondentů, opačný názor na přítomnost sexismu v školním prostředí má 13,6 % dotazovaných a 12,0 % lidí má vůči téhle otázce neutrální postoj.

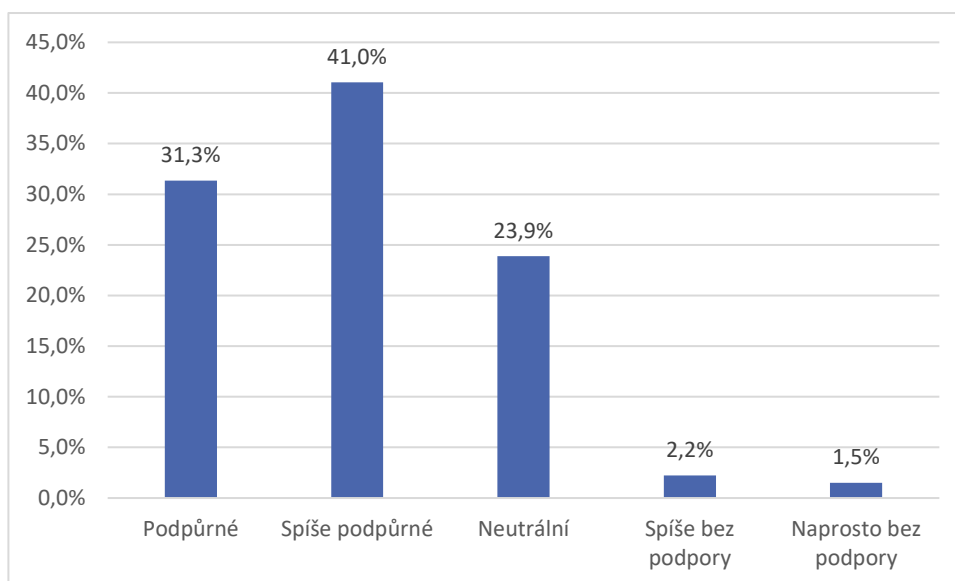
Obrázek 13: Vnímání rovnoprávnosti mezi muži a ženami v prostředí školy

Jako homofobní, nebo spíše homofobní vnímá prostředí školy 23,1 % studentů, neutrální postoj vyjádřilo 41,8 % a jako sexuálně otevřené vnímá prostředí univerzity 35,1 % studentů.

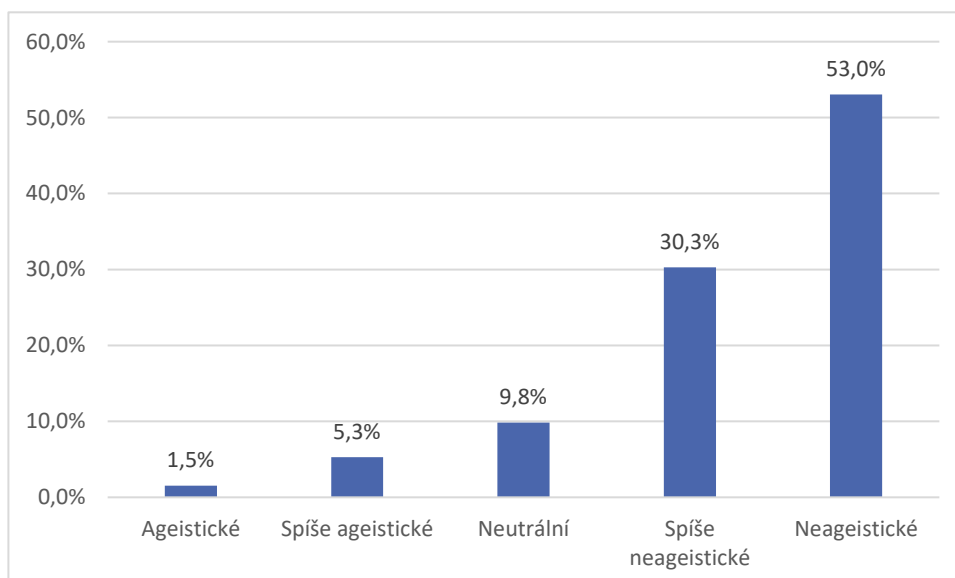
Obrázek 14: Vnímání LGBTQ+ v prostředí školy

Podporu ke studiu ve školním kolektivu vnímá pozitivně 86,5 % studentů, 9 % zaujímá neutrální postoj a 4,5 % ve školním prostředí a kolektivu spíše podporu nehledá.

Obrázek 15: Podpora ze strany školy z pohledu odpovídajících

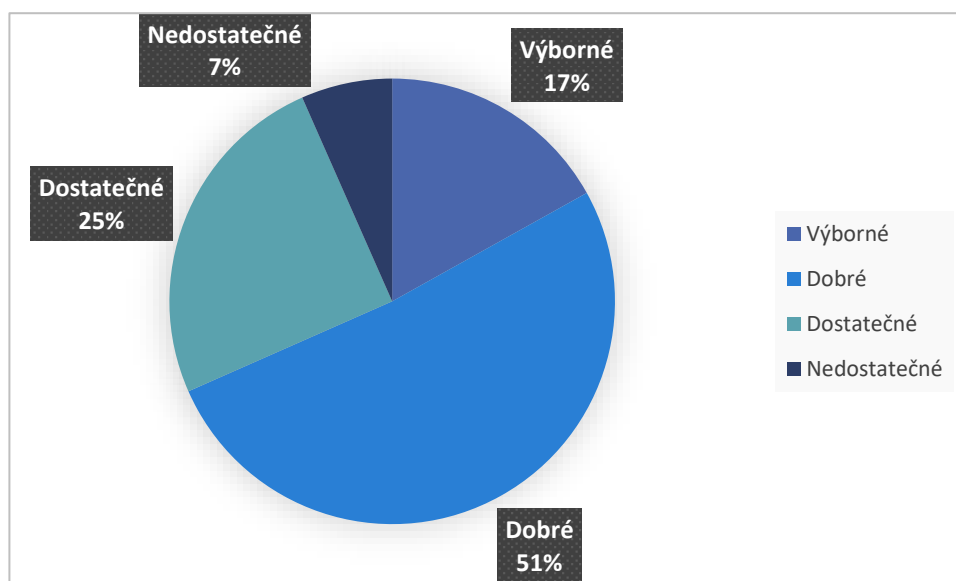
Diskriminaci na základě věku vnímá 6,8 % z respondentů, 9,8 % vnímá tuto otázku neutrálně a 83,3 % studentů věkovou diskriminaci nevnímá, nebo ji nevnímá jako zásadní, což je nejspíš dáno malým věkovým rozdílem mezi studenty a často i ve vztahu student-vyučující. Až 68,9 % respondentů se v prostředí školy cítí vítaně, 22,3 % lidí na to má neutrální názor a nevídaně se cítí 8,9 % respondentů. Zdůrazňování elit na školách vnímá 17,6 % studentů, naopak rovnocennou úroveň se všemi 57,4 % studentů. Bez názoru je 23,9 % dotazovaných.

Obrázek 16: Vnímání diskriminace na základě věku

Co se týče studijních výsledků 16,9 % studentů uvedlo, že své studijní výsledky považují za výborné, 51,5 % je hodnotí jako dobré, 25 % jako dostatečné a 6,6 % studentů svůj prospěch hodnotí

jako nedostatečný. Je nicméně nutné si uvědomit, že studenti, u kterých bylo studium neúspěšné už z velké části v prostředí školy a školních institucí nejsou a na rozdíl od absolventů, kteří studium pravděpodobně úspěšně dokončili a se školním prostředím jen málokdy udržují bližší vztahy.

Obrázek 17: Studijní výsledky hodnotících respondentů

Co se týče hodnocení úspěšnosti studijních výsledků cizinců, v případě Slováků své výsledky hodnotila jako dobré většina z nich, přičemž v případě jazykově vzdálenějších národností byli uváděni jako dostatečné. Můžeme tedy říct, že v případě cizinců, kterých mateřský jazyk je od češtiny vzdálenější představuje výuka v češtině částečnou jazykovou bariéru. To potvrzují i odpovědi cizinců na otázku, co by z jejich pohledu umožnilo zlepšit jejich studijní výsledky. Zásadní problém, co se jazyka týče nicméně kromě cizinců uvedla i část lidí hlásící se k českému občanství a původu. Dvanáct lidí uvedlo, že jim dělá problém, pokud je přednášející Slovák a ve slovenštině vyučuje a necelých 20 % lidí má problém se studijními materiály v angličtině.

U aktuálně studujících respondentů se k tématu možného zlepšení výsledků objevovaly zmínky o vlivu restriktivních opatření v souvislosti s koronavirovou pandemií a špatným zvládnutím části výuky, kde představuje zásadní roli fyzická přítomnost na hodinách – zejména v případě praktických cvičení a laboratoří, které z pohledu studentů nebyly vyučujícími zvládnuté nejlépe, nicméně oceňují jejich snahu a jsou si vědomi komplikací, se kterými se museli vyrovnat.

Značná část respondentů, až 17,6 %, se při možnostech zlepšení svých studijních výsledků zmiňuje o zázemí, ve kterém žijí. To se týká úrovně kolejního ubytování, jak už bylo zmíněno výše, kde až 55,9 % procent dotazovaných hodnotí prostředí kolejí jako nevyhovující, popř. spíše nevyhovující.

V rámci otevřené otázky v dotazníkovém šetření jeden z respondentů uvedl, že jeho studijní výsledky by mohlo k lepšímu ovlivnit „kdyby nemusel každý druhý týden řešit štěnice na pokoji“.

Pět respondentů k možnostem zlepšit své studijní výsledky uvedlo, že kvůli práci si nestíhají nebo nestíhali plnit školní povinnosti, což jim následně prospěch ovlivnilo. Více než 30 procent dotazovaných uvádí, že ke zlepšení jejich školních výsledků by byla potřebná změna jejich celkového osobního nastavení, že jsou s prostředím a atmosférou školy spokojeni, ale více než v současnosti se už učit nechtějí.

Všichni z odpovídajících, kteří se označili za Ukrajince, nebo mají ukrajinský původ a zároveň jsou stále studenty uvedli, že jsou jejich studijní výsledky ovlivněné válečným konfliktem na území Ukrajiny a strachem o své blízké, který jim nedovoluje se soustředit v dostatečné míře na školní povinnosti.

Je pochopitelné, že zásadní změny v zaběhnutém životě a fungování mají zásadní vliv na každého jedince, jeho schopnosti soustředit se a rozvíjet se. Podle Maslowovy pyramidy životních potřeb formulované v roce 1943 ^[23] je základním předpokladem pro dosažení vyšších hodnot, mezi které patří i vzdělání a osobní rozvoj, uspokojení nižších potřeb. Základem pyramidy je uspokojení fyziologických a tělesných potřeb, na čem následně staví potřeba zajištění bezpečí a jistoty. Následně na vyšších úrovních se nachází potřeba lásky, přijetí, dále uznání a úcty a až na samotném vrcholu je seberealizace a seberozvoj. Vzhledem k tomu, že vzdělávání se dá považovat z tohoto pohledu právě za naplňování vyšších hodnot a zároveň v mnoha případech i podmínku naplnění nižších stupňů do budoucna, faktory, které brání naplnění nižších potřeb jako je pocit bezpečí a které v poslední době prezentovaly události jako je válka nebo pandemie mohou mít pro budoucnost studenta rozhodující význam.

4.5 Rozhovor

Výzkumná data získaná dotazníkem byla doplněna daty kvalitativními – provedla jsem rozhovor se studentem ukrajinského původu s cílem získat jeho názory na sociální klima fakulty, na níž studoval. Ke specifikaci respondenta, se kterým byl rozhovor pořázený, uvádím jeho identifikační údaje na základě vyplněného dotazníku, nicméně vzhledem k respektování soukromí nebude uváděné jméno.

Rozhovor se uskutečnil s mužem ve věku 29 let, který studoval na ČVUT v letech 2013 až 2018 a v současné době je úspěšným absolventem téhle univerzity. Při otázce národnosti označil svůj původ jako ukrajinský. Sociální zázemí rodiny, ze které pochází zhodnotil na úrovni střední třídy a během

Sociální klima školy

studia pracoval. V době studia bydlel doma s pravidelným dojížděním a určitý čas strávil i bydlením na kolejích.

V následujícím rozhovoru je otázka dotazovatele označena Q(uestion) a respondent odpovídá pod označením A(nswer).

Q: Jak dlouho už v ČR pobýváš, je ČVUT první škola, na které v ČR studuješ?

A: V ČR pobývám přes 10 let, přestěhoval jsem se do České republiky se svou rodinou. ČVUT nebyla mojí první školou, v ČR jsem ještě chodil na základní a střední školu.

Q: Co tě vedlo k tomu, že jsi pro studium vybral právě ČVUT?

A: Jsem absolventem střední průmyslové školy, a tak jsem uvažoval pouze o technických vysokých školách. Vzhledem k tomu, že ČVUT má pověst nejlepší technické vysoké školy v České republice, tak jsem se přihlásil na ní. Další důvody byly finanční a logistické, jelikož moje rodina bydlela v dojezdové vzdálenosti od Prahy, bylo chtěno abych studoval v Praze.

Q: V dotazníku jsi uvedl pozitivní nebo spíše pozitivní hodnocení vybavení školy a školních institucí s výjimkou koleji, zároveň uvádíš, že jsi v době studia bydlel doma, ale také jsi do školy dojížděl a určitý čas jsi strávil i na kolejích. Na jakých kolejích jsi bydlel a jak dlouho? Jak hodnotíš svůj pobyt?

A: Moje rodina bydlí kousek od Prahy, takže to dojíždění splňovalo akceptovatelnou vzdálenost, dojezd trval něco kolem hodiny, občas hodinu a čtvrt, takže z ekonomických důvodů nebyla ze strany mé rodiny motivace, abych bydlel na kolejích. Na magisterském studiu jsem se ale chtěl už nějakým způsobem osamostatnit a vyzkoušet si život na kolejích. Co se týče ubytování, tak jsem bydlel na Strahově a taky na kolejích Podolí. Řekl bych, že to zázemí je diametrálně odlišné. Strahov je hodně zaostalý a upřímně byl úroveň bydlení tam nepříjemně překvapený po návštěvě i můj táta, který žil na kolejích v Sovětském svazu v 80. letech a tvrdil, že i to bylo lepší než současný Strahov. To z mého pohledu hodně vypovídá o úrovni ubytování a vzhledem k tomu, že se to nabízí studentům jako budoucí elitě, je to docela nevhodné. Podolí už na tom bylo líp, ale řekl bych, že se jedná o průměrné koleje, vzhledem k tomu, že jsem měl kamarády na jiných kolejích, tak jsem poznal, že se nabízejí i lepší, jako kolej Orlík, Dejvická nebo Masarykova kolej.

Q: Co by se muselo změnit, aby se tvůj názor na koleje změnil?

A: Modernizovat, zlepšit to zázemí, ideálně asi předělat na buňky. Asi to nemusí být jako kolej Orlík, že každý pokoj má vlastní kuchyňku a hygienické zařízení, ale něco na styl Masarykovy koleje, kde jedno

hygienické zařízení mají společné 2-3 pokoje, co by alespoň částečně odpovídalo období 20. let ve 21. století, a ne společné hygienické zázemí pro celé patro z období 50. až 60. let minulého století, jak je tomu momentálně na Strahově.

Q: Jak bys popsal atmosféru a prostředí na škole z hlediska přátelskosti?

A: Prostor byl docela přátelský. Spousta lidí se stěžuje, že tomu tak není, že je prostředí příliš direktivní, ale z mého pohledu hledají pouze výmluvy, proč jim studium na vysoké škole nejde.

Q: Zaznamenal jsi etnickou (ne) snášenlivost?

A: Prostor byl docela snášenlivý, nikdy jsem neměl problém ani s majoritním etnikem ani s jinými etniky, která na ČVUT studují a nevím o tom, že by k nějakému projevu nesnášenlivosti, nebo takto motivovanému konfliktu došlo.

Q: Jaká byla různorodost prostředí?

A: Asi bych to rozdělil na několik částí. Ze strany učitelů byl přístup k různorodosti z pohledu ekonomických skupin ke všem stejný. Z pohledu různorodosti etnik v mém ročníku byli tři cizinci – já, jedna Srbka a jeden Slovák, který s námi opakoval některé předměty, takže majoritní společnost byla česká s výjimkou jednoho spolužáka, který přesvědčeně tvrdil, že není Čech, ale Moravan a dost si na to potrpěl.

Q: A co ohleduplnost?

A: Škola je jako celek docela ohleduplná, nicméně někteří vyučující tak ohleduplní nebyli. Rozdělil bych to: někteří byli systémově bezohlední a pak byli jednotlivci se slabšími chvilkami. Systémově to bylo hlavně v prvním ročníku síto, vím, že hodně lidí v prvním ročníku skončilo, i když kdyby se jim vyučující věnoval, když o to žádali tak, jak se věnoval studentům ve čtvrtém ročníku, hodně z nich by ty předměty dokončilo. Asi to bylo dáno i tím, že pokud je v ročníku sto a víc lidí, učitel je vnímá spíše jako masu, a ne jako jednotlivce a nemá zájem se jim věnovat. Pak druhý typ, za mě horší, někdy se stávalo, že si vyučující zasedli na studenty, kteří například chodili s pár minutovým zpožděním na přednášky a učitele jim to u zkoušek nechávali „vyžrat“.

Q: Vnímali jste soutěživost?

A: Spíše ne, ale našli se jedinci, kteří chtěli soupeřit. Naneštěstí pro ně, většina lidí jejich názor nesdílela a skončilo to tím, že si našli partu kamarádů, kde mezi sebou soutěžili. Taky jsem měl podobné období, to nicméně skončilo ještě na střední škole.

Q: Vyskytl se sexismus?

A: Ano, působilo na mně, že někteří vyučující rádi nadřžovali holkám, někteří doktorandi doufali, že se studentkám takhle zalíbí. Ve dvou případech byli až příliš feministicky naladěni vyučující, kteří holkám nadřžovali, protože „to mají těžší“. Opačný extrém byl vyučující na přednáškách a semináři, který se sexisticky choval vůči studentkám, kde pravidelně zaznívaly narážky na to, že v praxi budou holky nosit v korporátech kávu, a ne pracovat v oboru, co ale vím, tak na hodnocení předmětu to nemělo vliv.

Q: Individualismus?

A: Ne, prostředí určitě ne, nicméně se vytvořily skupinky, které žily vlastním životem, navzájem skupinky moc nekomunikovaly.

Q: Homofobie?

A: Nedokážu říct, u nás v ročníku z LGBTQ+ nikdo takový nebyl, nebo se tak neprojevoval. Nad toutle otázkou se nikdy nikdo nepozastavoval, ale troufnu si říct, že by to toho člověka nijak nebrzdilo ve studiu, ale vzhledem k tomu, že jsem nikoho takového ve svém okolí nezaznamenal, tak to neumím posoudit.

Q: Plnilo prostředí podpůrnou funkci?

A: Myslím si, že ano. Osobně jsem měl velkou motivaci studovat a prostředí mi dávalo motivaci: Hele, tahle škola má víc než 300letou historii a ty mezi tyto lidi patříš a musíš dokázat, že tady nejsi náhodou, ale máš ji reprezentovat. Univerzita mně hodně ovlivnila i v chování a měl jsem respekt před tím, že studuji právě ČVUT.

Q: Ageismus?

A: Nedokážu posoudit, mezi studenty nebyl výraznější věkový rozdíl a chyběl ten vzorek. Z poslechu vím, že někde se špatně koukalo na studenty na bakalářském studiu, kde je vyučující vnímají jako podřadné bytosti a na magisterském studiu, když už měli titul, tak se k nim přistupovalo už spíše jako ke kolegům. Nicméně u nás byl ten přístup vždycky stejný, a i vyučující nás jako mladší vždy respektovali.

Q: Elitářství?

A: Žádné se neprojevovalo, maximálně náznaky v politických názorech.

Q: Jaký vliv na tebe mělo sociální zázemí, a to že jsi cizinec?

A: Musel jsem si přivydělávat a chodit do práce, nicméně pracoval jsem vždy v oboru, který jsem studoval. Právě díky tomu, že nejsem z vyšší třídy a potřeboval jsem peníze na ubytování, jízdné a podobně jsem měl praxi v oboru ještě před dokončením školy. Co se týče etnického původu, asi se to neprojevovalo, spíše když se lidi vyptávali v souvislosti s Ukrajinou na mé názory na v té době probíhající revoluci a následně válku na Donbasu už chvíli po tom, co se se mnou seznámili a zjistili odkud jsem.

Q: Vnímál jsi jako cizinec jazykovou bariéru ve studiu?

A: Jelikož jsem v ČR už nějakou dobu, na vysoké škole jsem tu bariéru už nevnímál. Na těch nižších stupních ano a na základě toho můžu posoudit, že cizinec, který přijde studovat až na vysokou školu, tak ty problémy určitě mít bude. Je to pomalejší, ten člověk bude více přemýšlet nad gramatikou než nad samotným technickým obsahem. Já jsem bariéru neměl, občas když jsme měli něco v angličtině, tak to bylo těžší, ale podobně to vnímali asi všichni.

Q: Jak hodnotíš své studijní výsledky a co by je z tvého pohledu mohlo vylepšit?

A: Myslím, že jsem byl vždy nad průměrem, ale zase na červený diplom jsem nedosáhnul. Žádný předmět jsem neopakoval, za celé pětileté studiu jsem měl snad jen jedno E, takže jsem se pohyboval prospěchem kolem 1,5 a stávalo se, že jsem některý semestr dostal i stipendium. K vylepšení by asi trochu namotivovalo zvýšení stipendia, otázkou je, jestli by na to měla ČVUT prostředky, aby to navýšila do také míry, aby to bylo pro studenty natolik zajímavé. A asi by stálo za to zlepšit kvalitu kolejí. A to, co se teď už děje, aby se přednášky a semináře nahrávaly a dávaly se na volně dostupná místa, aby si to student mohl i opakovaně pustit a podívat se na to, ale co jsem slyšel od přátel, od doby covidu se to už děje.

Q: Jak hodnotíš události posledních let a měsíců – pandemii a válku? Jaký vliv by měli na tebe jako studenta?

A: Už jsem nějakou dobu po škole a kdybych byl, myslím, že pro mě by bylo plus, že by se přednášky nahrávaly, nicméně chyběl by mi sociální kontakt a nějaké zázemí pro sdílení informací mezi studenty a případně líp poznat vyučující a pro lepší komunikaci s nimi. Pokud je to kontakt přes maily, je to míň osobní a často časově náročnější než při osobní konzultaci. Co se týče války, troufnu si říct, že dnešní studenti z Ukrajiny to mají těžší, člověk v tu chvíli myslí i na svoji rodinu, na rodiče, staré rodiče, někdo má třeba staršího sourozence na frontě, nebo se obává, že ho povolají a když se na to podíváme trochu

blíž, myslím, že ten člověk musí mít to studium trošku na háku a víc prožívat, jak se vede bratrovi v armádě a jestli je ještě naživu, popřípadě jak dostat pomoc ke svým příbuzným.

Q: Jak hodnotíš české školství obecně?

A: Studoval jsem ve třech zemích, na Ukrajině, chvíli jsem přes Erasmus pobýval ve Francii a tady v ČR. Řekl bych, že tady je ten systém o asi deset let zaostalejší v porovnání třeba s Francií, myslím, že to bude částečně podfinancováním ze strany státu, nicméně vyučující, minimálně na ČVUT, jsou docela kvalitní. Nemyslím si, že bychom dostali nekvalitní vzdělání, ale ty informace, které jsme dostali, neodpovídají pracovnímu trhu a o těch 10 let zaostávají. Na druhé straně, co mám informace od známých z Ukrajiny, tam je to posunuto o třicet let zpátky.

Q: Plánuješ v České republice zůstat?

A: Vzhledem k tomu, že jsem byl schopen i díky kvalitní škole najít si práci, která mě baví a zároveň je dobře finančně ohodnocená, nevidím důvod, proč bych měl měnit zemi.

Q: S čím překvapivým ses na českých školách potkal?

A: S malým počtem zahraničních studentů, vždy jsem očekával, že zrovna na ČVUT bude každý třetí zahraniční student, realitou ale je, že těch zahraničních studentů je docela málo, přijde mi, že v ČR zas tolik zahraničních studentů nestuduje oproti třeba Francii, kde to působilo, že Francouzi jsou minoritou.

Q: Dekuji za rozhovor.

A: Není zač.

4.6 Zhodnocení výsledků empirického šetření

Hodnocení materiálního vybavení školy a školních institucí na základě dotazníku i rozhovoru je ve většině případů pozitivní, škola je adekvátně vybavená a má pro studium vhodné zázemí, s výjimkou některých z ubytovacích zařízení, která jsou většinou hodnocena jako nevhodná. V této souvislosti se jedná především o koleje Strahov, tedy jeden z nejrozsáhlejších ubytovacích komplexů v zemi, který ale svým uspořádáním, věkem i stavem neodpovídá potřebám studentů, právě naopak, v mnoha případech studium spíše komplikuje. Lze předpokládat, že je to jeden z důvodů, proč značné množství studentů volí spíše formu každodenního dojíždění do školy z jiného kraje, nebo se přiklání k bydlení

v nájmu v bytech, domech nebo sdíleních pokojích i když za mnohem vyšší ceny, než nabízí kolejní ubytování.

V souvislosti se sociálním zázemím rodiny a náklady na školu si více než tři čtvrtiny studentů vylepšuje finanční situaci práci při studiu. Někteří práci vnímají jako získávání praxe v oboru ještě před ukončením školy a přípravu na trh práce, naopak, pro některé pracovní povinnosti představují spíše komplikaci ve studiu, ve kterém by jinak mohli dosahovat lepší výsledky.

Atmosféra ČVUT byla ve velké míře hodnocena pozitivně, studenti vnímají prostředí školy jako přátelské a podporující, cítí se v škole vítaně a mají podporu v kolektivu. Předsudky a znevýhodňování skupin studentů se nepotvrdilo, většina respondentů tvrdí, že se k nim přistupuje stejně jako k ostatním, rovnoprávně. Prostředí je nicméně z velké části homogenní a vzorek lidí patřících k menšinám byl relativně malý.

Pozitivním klima školy potvrzuje i fakt, že její absolventi zůstávají v kontaktu se školou a identifikují se s ní i po ukončení studia. To částečně potvrzuje i počet absolventů, kteří vyplnili dotazník k předkládané bakalářské práci zveřejněný na stránkách, které sdružují aktuální studenty.

Generaci současných studentů do značné míry ovlivnila pandemie onemocnění Covid-19, kdy kvůli restrikcím zavedeným za účelem zamezení nekontrolovanému šíření viru se výuka přesunula do online prostředí, což na jedné straně přineslo dostupnější studijní materiály, které bylo možné mít k dispozici formou nahrávek i s odstupem času, na straně druhé studentům chyběl sociální kontakt, komunikace byla mnohem zdlouhavější než osobně a předměty spojené s cvičeními nebo laboratorní práci se stali prakticky nerealizovatelné.

Především současné ukrajinské studenty studující v ČR do velké míry zasáhla i válka v jejich rodné zemi, kdy v mnoha případech bylo studium odsunuté na vedlejší kolej a prioritní pozornost byla věnována jejich rodinám a zabezpečení co možno nejlepší formy pomoci pro blízké, případně jejich přesídlení.

Co se týče zahraničních studentů na českých školách, ve většině případů se alespoň v malé míře potkávají s jazykovou bariérou. Náročnost překonání jazykové bariéry souvisí s mírou příbuznosti mateřského jazyka k češtině a taky s dobou pobytu cizince v ČR. Pokud už cizinec studoval v češtině na střední škole a následně dál pokračuje na univerzitě, potkává se s mnohem menšími komplikacemi v souvislosti s jazykem, než student-cizinec ze stejné země, který předchází zkušenosti se školstvím v češtině neměl. Situaci studentům cizincům, nepatřícím ke Slovákům, navíc komplikuje rozšířené používání slovenštiny ve výuce, zejména v případě, pokud je v tomhle jazyku vedena přednáška.

Sociální klima školy

Používání slovenštiny jako studijního a vyučovacího jazyka je umožněno zákonem. Pravdou nicméně je, že cizinci, kteří pociťují jazykovou bariéru už v češtině, jsou ve slovenštině mnohdy ještě víc dezorientovaní.

Zajímavostí je, že na ČVUT studuje relativně malý počet zahraničních studentů, což může být důsledkem náročnosti studia. Dalším faktorem je, že český jazyk nepatří k velkým světovým jazykům a studium v anglickém jazyce je placené a v prostředí školy ne tak rozšířené.

5. Závěr

Cílem předložené bakalářské práce bylo zmapovat sociální klima Českého vysokého učení technického pohledem studentů, kteří na škole studují nebo v minulosti studovali a přinést i konkrétní subjektivní pohled na studium na této škole z pohledu studenta-cizince.

Bakalářská práce je rozdělená do dvou hlavních celků. První je teoretický, kde je pozornost v první části věnována školnímu klimatu a faktorům, které na školní klima mají vliv a v druhé části problematice cizinců v České republice, kde jsou uvedené statistické údaje za předchozí roky a obecná pravidla, které pro studenty-cizince v ČR platí. Druhým celkem je empirická část, která se rovněž člení na dvě podkapitoly, a to kvantitativní šetření formou dotazníku, který zjišťoval postoje a názory současných studentů a absolventů ČVUT na materiální vybavení školy a školních institucí, atmosféru a prostředí školy a jejich vliv na studijní výsledky žáků. V druhé části proběhlo kvalitativní šetření prostřednictvím rozhovoru, kde byl jeden z respondentů dotazníku – cizinec požádán o podrobnější informace a osobní názory na jednotlivé faktory, které ovlivňují klima školy.

Ve výsledku můžeme zhodnotit, že sociální klima ČVUT působí na studenty převážně pozitivně, stimuluje je ke studiu a s výjimkou kolejniho ubytování jsou studenti převážně spokojeni s fungováním i zařízením školy. Atmosféru školy její studenti popisují jako přátelskou, soudržnou a kolegiální, prostředí je převážně homogenní, etnicky snášenlivé, rovnoprávní, nediskriminující a má spíše podpůrnou funkci. Vzorek respondentů, kteří by spadali k sexuálním menšinám, nebo se výrazně věkově odlišovali od majority byl ale natolik malý, že nebylo možné posoudit, jaký postoj by se kolektivně zaujal vůči uvedené menšině ve skutečnosti.

Jako zásadní faktor, které pozitivní obrázek školního klimatu narušil, bylo označeno kolejni ubytování. Lze předpokládat, že v tomto případě byl důraz kladen především na koleje Strahov, které ubytovávají většinu studentů ČVUT, nicméně jejich aktuální stav ani z daleka nesplňuje požadavky současnosti na důstojné bydlení z pohledu dostupnosti sanitárního zařízení ani hygieny.

Jako další zásadní faktory, které pozitivnímu klimatu školy nepřispěly jsou spíše externího charakteru a ovlivňují plošně všechny školy: to se týká koronavirové pandemie a s ní spojené restrikce a omezení, včetně těch, které zasáhly do fungování školy a dále válečný konflikt na území Ukrajiny, který citlivě vnímají především studenti ukrajinského původu.

Z pohledu cizince je studium na českých školách komplikované zejména jazykovou bariérou, která se nicméně postupně ztrácí. Proto cizinci, kteří do systému českého školství vstoupili v raném věku, či na základní nebo střední škole, mají už na úrovni vysoké školy konkurenční výhodu v porovnání se spolužáky ze stejné země, kteří do ČR přicházejí až ke studiu na vysoké škole. Menší problém s jazykovou bariérou mají Slováci, pro které je zákonem dovoleno odevzdávat práce a komunikovat i s pedagogy celou dobu studia v slovenštině.

Za zamyšlení nicméně stojí, nakolik definice studenta-cizince daná školním zákonem reprezentuje skutečný stav a potřeby studentů-cizinců v zemi, pokud je student-cizinec, který se právě do země přestěhoval posuzován stejným způsobem jako student, jehož mateřský jazyk není čeština, nicméně se v ČR narodil a strávil zde prakticky celý dosavadní život, a tedy i češtinu ovládá téměř jako mateřský jazyk.

6. Použitá literatura

- [1] Lignocký Jan: Imigrace do ČR jako společenský fenomén, Masarykova univerzita- Pedagogická fakulta, Brno, 2015
- [2] Kostecká Yvona et al.: Žáci-cizinci ve školní třídě, Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, Praha 2019, ISBN: 978-80-7603-087-9
- [3] Amrit Thapa et al.: A Review of School Climate Research, Review of Educational Research, 83-3, 357-385, doi: 10.3102/0034654313483907
- [4] Mareš Jan: Sociální klima školy jako teoretický a výzkumný problém, Masarykova univerzita-Fakulta sociálních studií, Brno 2007
- [5] ESSER, Hartmut. Migration, Sprache und Integration. Arbeitsstelle, Interkulturelle Konflikte und gesellschaftliche Integration (AKI) Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB). Berlin, 2006.
- [6] LEIX Alicja ZÁLESKÁ Klára: Učitelská self-efficacy při práci s dětmi-cizinci v širších souvislostech, Pedagogická orientace, 2018, 28.2: 328-356
- [7]<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/14329/metodicka-doporuceni-k-zaclenovani-zaku-cizincu-do-vyukyceskychzakladniskolach.html?fbclid=IwAR0mDTFtT6RdCWq2RdvPa02VIR-UxUtAeEBpbOryYMc0NEKmoajUQL9GAFQ>), online 06.08.2022.
- [8] Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>, online 06.08.2022
- [9] GRANOVETTER, Mark: The Strength of Weak Ties, The American Journal of Sociology, 1973, 78:6, 1360-1380.
- [10] ČECHOVÁ, Marie a Ludmila ZIMOVÁ: Metodický list k vyučování českému jazyku pro učitele žáků-imigrantů. Český jazyk a literatura. Praha: Fraus, 1950-, 53(4), 179-184. ISSN 0009-0786.
- [11] GRECMANOVÁ, Helena a Miroslav DOPITA, 2013. Determinanty organizačního klimatu vysokých škol a fakult. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 9788024438085.
- [12] GRECMANOVÁ, Helena, 2004. Vliv prostředí školy na její klima. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/124/VLIV-PROSTREDI-SKOLY-NA-JEJI-KLIMA.html>, online 05.08.2022
- [13] https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmci_v_%C4%8Ceskoslovensku, online 06.08.2022
- [14] Pekárnová, Lucie: Sociální postavení rodiny a školní úspěšnost, Diplomová práce, Technická univerzita v Liberci – Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Liberec, 2014.

- [15] Škorničková Zuzana: Respektování kulturních odlišností v interakci mezi českými a zahraničními studenty, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2010.
- [16] <https://www.czso.cz/documents/10180/125507871/290027200108.pdf/1c2cc4e4-119b-4a73-aec2-f2830a473597?version=1.3>
- [17] Data o cizincích v ČR: 2020, dostupné z <https://www.cizinci.cz/data-o-cizincich-v-cr-2021>, online, 07.08.2022
- [18] R02 Počet cizinců v ČR - předběžné čtvrtletní údaje; 2004/06 - 2022/03, Český statistický úřad, dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu, online 07.08.2022
- [19] R41 Mateřské, základní a střední školy, konzervatoře, vyšší odborní a vysoké školy – studující cizinci, dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/data-vzdelavani-cizincu#cr>, online, 09.08.2022
- [20] T06 Cizinci podle pohlaví a věku k 31.12.2022, dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-v-cr-bez-azylantu>, online 09.08.2022
- [21] Diagnostika školní třídy a diagnostika sociálního klimatu ve třídě, dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Diagnostika_%C5%A1koln%C3%AD_t%C5%99%C3%ADdy_a_diagnostika_soci%C3%A1ln%C3%ADho_klimatu_ve_t%C5%99%C3%ADd%C4%9B, online 12.8.2022
- [22] Student Sampling Survey, dostupné z <https://diversity.umich.edu/wp-content/uploads/2017/11/STUDENT-SAMPLING-SURVEY.pdf>, online 13.08.2022
- [23] https://cs.wikipedia.org/wiki/Maslowova_pyramida, online 13.08.2022

7. Přílohy

7.1 Dotazník

Sociální klima vysoké školy/ univerzity

1. Jste:

- Muž
- Žena
- Nechci uvádět

2. Jaký je váš aktuální věk?

3. Studujete nebo jste studovali nějakou univerzitu/ vysokou školu (uvedte prosím všechny)

- ČVUT
- VŠCHT
- ČZU
- Univerzita Karlova
- VŠE
- Jiné (doplňte):.....

4. Ve kterých letech probíhalo vaše studium?

5. Jste občanstvím nebo původem

- Čech
- Slovák
- Ukrajinec
- Rus
- Vietnamec
- Róm
- Němec
- Polák

- Moravan
- Slezan
- Srb
- Španěl
- Kazach
- Nechci odpovídat
- Jiné (doplňte).....

6. Jaký je váš pobytový status v ČR?

- Občan – od narození
- Občan ČR jiného původu
- Mám dva/ více občanství
- Mám v ČR trvalý pobyt
- Mám v ČR dlouhodobý přechodný pobyt
- Mám studijní nebo pracovní víza
- Pobyt jsem neřešil
- Nechci odpovídat

7. Co z následovného nejvíce popisuje vaše rodinné socioekonomické zázemí?

- Nižší třída
- Střední třída
- Vyšší střední třída
- Vyšší třída
- Nechci odpovídat

8. Pracujete (pracoval jste) v době studia?

- Ano
- Ne
- Nechci odpovídat

9. Jaký je váš aktuální vztah ke studiu na vysoké škole?

- Jsem studentem(Bc. Studium)

- Jsem studentem (Mgr./Ing. studium)
- Jsem studentem (PhD. a analogické studium)
- Jsem pedagogický/výzkumný pracovník
- Jsem zaměstnanec (jiný než výše uvedený)
- Absolvent
- Jiné (doplňte): .....

10. Jak jste řešil/a ubytování v době studia?

- Doma – pravidelné dojíždění
- Koleje
- Byt, pokoj, dům v nájmu
- Jiné(doplňte):.....

11. Ohodnoťte prosím uvedené kategorie z pohledu fyzické dostupnosti a materiálního vybavení vaší školy (hodnocení 1-dostupná, vhodně vybavená, 5-nedostupná, špatné nebo chybějící vybavení) :

Budova školy

① ② ③ ④ ⑤

Laboratorní a odborné učebny

① ② ③ ④ ⑤

Automatické dveře, výtahy, bezbariérový přístup

① ② ③ ④ ⑤

Hygienické zázemí

① ② ③ ④ ⑤

Úroveň kolejního ubytování

① ② ③ ④ ⑤

Knihovny, studovny

① ② ③ ④ ⑤

Jídelny

① ② ③ ④ ⑤

Sportoviště

① ② ③ ④ ⑤

12. Jak byste zhodnotili prostředí a atmosféru ve škole?

Přátelská ① ② ③ ④ ⑤ Nepřátelská

Etnicky snášenlivé ① ② ③ ④ ⑤ Etnicky nesnášenlivé

Homogenní ① ② ③ ④ ⑤ Různorodé

Bezohledné ① ② ③ ④ ⑤ Ohleduplné

Soutěživá ① ② ③ ④ ⑤ Kolegiální

Sexistické ① ② ③ ④ ⑤ Rovnoprávní

Individualistické ① ② ③ ④ ⑤ Spolupatřičné

Homofóbní ① ② ③ ④ ⑤ Otevřené

Nepodporující ① ② ③ ④ ⑤ Podporující/ Podporné

Ageistické ① ② ③ ④ ⑤ Neageistické

Cítím se tam vítán ① ② ③ ④ ⑤ Necítím se vítaně

Klade se důraz na elity ① ② ③ ④ ⑤ Jsme všichni na stejné úrovni

13. Jak hodnotíte své studijní výsledky ve škole?

- Výborné
- Dobré
- Dostatečné
- Nedostatečné

14. Co by dle vašeho názoru mohlo ovlivnit vaše studijní výsledky k lepšímu?

15. Vaše připomínky k dotazníku?